

การสรุปผลโครงการฝึกอบรม หลักสูตรการบริหารงานยุติธรรมระดับกลาง รุ่นที่ 15

“เสริมสร้างความรู้ สู่ความก้าวหน้าของกระบวนการยุติธรรม”
ระหว่างวันที่ 21 มกราคม – 25 มีนาคม 2563

สถาบันพัฒนาบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม

สำนักงานกิจการยุติธรรม

สารบัญ

สรุปการประเมินผลโครงการฝึกอบรม (Summary Report)	1
หลักสูตร การบริหารงานยุติธรรมระดับสูง รุ่นที่ 15 “เสริมสร้างความรู้ คู่ความก้าวหน้าของกระบวนการยุติธรรม”	1
1. ชื่อโครงการ	1
2. วัตถุประสงค์	1
3. จำนวนชั่วโมงและระยะเวลาการฝึกอบรม	1
4. ผู้ผ่านการฝึกอบรม	1
5. วิธีการฝึกอบรม	1
6. งบประมาณที่ได้รับการจัดสรร	1
7. การประเมินผล	1
บทที่ 1 บทนำ	3
1.1 ข้อมูลทั่วไป	3
1.2 วัตถุประสงค์ของการประเมินผล	4
บทที่ 2 วิธีดำเนินการ	5
2.1 ขอบเขตของการประเมินผลโครงการฝึกอบรม	5
2.2 วิธีการประเมินผล	5
บทที่ 3 การประเมินผล	6
3.1 การมีส่วนร่วมภาควิชาการและภาคปฏิบัติการ	6
3.2 การทดสอบองค์ความรู้ภาควิชาการด้านกระบวนการยุติธรรม	10
3.3 การจัดทำรายงานการศึกษาดูงานและรายงานทางวิชาการ	12
3.4 การประเมินผลวิทยากร	32
3.5 การประเมินผลโครงการฝึกอบรมหลักสูตร ยชก.15	35
ภาคผนวก	39

สรุปการประเมินผลโครงการฝึกอบรม (Summary Report)
หลักสูตร การบริหารงานยุติธรรมระดับสูง รุ่นที่ 15
“เสริมสร้างความรู้ สู้ความก้าวหน้าของกระบวนการยุติธรรม”

1. ชื่อโครงการ : การฝึกอบรมหลักสูตร บริหารงานยุติธรรมระดับกลาง รุ่นที่ 15 (ยชก.15)

2. วัตถุประสงค์ :

- 2.1 เสริมสร้างองค์ความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ให้แก่บุคลากรระดับกลางในกระบวนการยุติธรรม
- 2.2 เสริมสร้างการคิดวิเคราะห์ การอภิปราย เกี่ยวกับสภาพปัญหาในกระบวนการยุติธรรมและเสนอแนะแนวทางแก้ไขเพื่อการพัฒนา
- 2.3 สร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือของนักบริหารในกระบวนการยุติธรรม

3. จำนวนชั่วโมงและระยะเวลาการฝึกอบรม :

150 ชั่วโมง (25 วันทำการ) ระหว่างวันที่ 21 มกราคม - 25 มีนาคม 2563

หมายเหตุ : เดิม 180 ชั่วโมง (30 วัน ทำการ) ระหว่างวันที่ 21 มกราคม - 8 เมษายน 2563 แต่เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) จึงปรับลดระยะเวลาการฝึกอบรมลงเหลือ 25 วัน ทำการ

4. ผู้ผ่านการฝึกอบรม :

61 คน (คิดเป็นร้อยละ 100)

5. วิธีการฝึกอบรม :

ชั่วโมง ร้อยละ

5.1 ภาควิชาการ

▪ พิธีการ (0.5 วัน)	3	2.00
▪ การบรรยาย การอภิปราย การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (9.5 วัน)	57	38.00

5.2 ภาคปฏิบัติการ

▪ การพัฒนาทักษะนักบริหาร ภาวะผู้นำและการทำงานเป็นทีม (3 วัน)	18	12.00
▪ กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประเด็นสภาพปัญหาต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรม (4 วัน) และหาแนวทางแก้ไขปัญหา	24	16.00
▪ กิจกรรมถอดบทเรียน (4 วัน)	30	20.00
▪ การศึกษาดูงานด้านกระบวนการยุติธรรม (ในประเทศ) (3 วัน)	18	12.00

6. งบประมาณที่ได้รับการจัดสรร :

การฝึกอบรมภายในประเทศ

ได้รับจัดสรร	เบิกจ่าย	ร้อยละการเบิกจ่าย
1,900,000 บาท	1,293,905 บาท	68.10 %

7. การประเมินผล :

ลำดับ	หลักเกณฑ์การประเมิน	ผลการประเมิน	หมายเหตุ
7.1 การประเมินผลหลักสูตรฝึกอบรม			
1	การมีส่วนร่วมภาควิชาการ และภาคปฏิบัติการ	ผู้เข้ารับการอบรมมีส่วนร่วมในการอบรม อยู่ในช่วงร้อยละ 80.00 ถึง 100.00	

ลำดับ	หลักเกณฑ์การประเมิน	ผลการประเมิน	หมายเหตุ
	ผู้เข้ารับการอบรมมีเวลาเข้ารับการฝึกอบรมไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ของระยะเวลาฝึกอบรมภายในประเทศ	☒ ผ่านเกณฑ์การประเมิน 61 คน	
2	การทดสอบองค์ความรู้ภาควิชาการด้านกระบวนการยุติธรรม ผู้เข้ารับการอบรมผ่านการทดสอบองค์ความรู้ภาควิชาการด้านกระบวนการยุติธรรมก่อนและหลังการฝึกอบรม	ผู้เข้ารับการอบรมผ่านการทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรม มีผลต่างของคะแนนเพิ่มขึ้นในช่วง +3 คะแนน ถึง +12 คะแนน ☒ ผ่านเกณฑ์การประเมิน 61 คน	คะแนนเต็ม 20 คะแนน
3	การจัดทำรายงานการศึกษาดูงานและรายงานทางวิชาการ ผู้เข้ารับการอบรมจัดทำรายงานการศึกษาดูงานและรายงานทางวิชาการที่เป็นการศึกษาวิเคราะห์เพื่อพัฒนากระบวนการยุติธรรม	- ผู้เข้ารับการอบรมจัดทำรายงานการศึกษาดูงาน (ในประเทศ) จำนวน 1 ครั้ง ☒ ผ่านเกณฑ์การประเมิน 61 คน - ผู้เข้ารับการอบรมจัดทำรายงานในกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ "Prison Overcrowding" และกิจกรรมถอดบทเรียน ☒ ผ่านเกณฑ์การประเมิน 61 คน	ครบถ้วนภายในเวลาที่กำหนด ครบถ้วนภายในเวลาที่กำหนด
7.2 การประเมินผลหลังเสร็จสิ้นการฝึกอบรม			
1	การประเมินผลวิทยากรบรรยาย	อยู่ในเกณฑ์มากที่สุด	
2	การประเมินโครงการฝึกอบรม	อยู่ในเกณฑ์มากที่สุด	
3	การติดตามประเมินผลการนำองค์ความรู้ไปใช้เพื่อบูรณาการในกระบวนการยุติธรรม	การประเมินตนเอง ดำเนินการหลังจากฝึกอบรมเสร็จและกลับไปปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงานไม่น้อยกว่า 6 เดือน	

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ข้อมูลทั่วไป

การฝึกอบรมหลักสูตร การบริหารงานยุติธรรมระดับกลาง รุ่นที่ 15 (ยธก.15) ดำเนินการโดยสถาบันพัฒนาบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการเสริมสร้างองค์ความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ให้แก่บุคลากรระดับกลางในกระบวนการยุติธรรม เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ และร่วมกันอภิปราย ถึงสภาพปัญหาต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรมและร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญหา โดยเน้นแสวงหาความร่วมมือ สร้างเครือข่าย เพื่อพัฒนากระบวนการยุติธรรม มีหัวข้อหลัก คือ “เสริมสร้างความรู้ สู่ความก้าวหน้าของกระบวนการยุติธรรม” ณ วิทยาลัยกิจการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม จัดฝึกอบรม ณ วิทยาลัยกิจการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม ระยะเวลาในการฝึกอบรม 150 ชั่วโมง (25 วันทำการ) ระหว่างวันที่ 21 มกราคม - 25 มีนาคม 2563 โดยมีองค์ประกอบของหลักสูตร 5 หมวด ดังนี้

หมวดที่ 1 พิธีการ

การจัดพิธีการของการฝึกอบรม และกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

- พิธีเปิดและพิธีปิดการฝึกอบรม
- กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ การพัฒนาทักษะนักบริหาร ภาวะผู้นำ และการทำงานเป็นทีม

หมวดที่ 2 หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรม (Introductory)

การบรรยายภาควิชาการโดยวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ การอภิปรายแลกเปลี่ยนระหว่างผู้เข้ารับการฝึกอบรม เพื่อปรับแนวคิด เสริมสร้างองค์ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมไทย

- การบรรยายเพื่อปรับแนวคิดด้านกระบวนการยุติธรรม

หมวดที่ 3 ประเด็นปัญหาและการพัฒนากระบวนการยุติธรรมไทย (Issue Based)

การบรรยายโดยวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เข้ารับการฝึกอบรมร่วมอภิปรายในหัวข้อที่เกี่ยวข้องประเด็นปัญหา และแนวทางการแก้ไขเพื่อพัฒนากระบวนการยุติธรรมของประเทศ ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพบุคลากรและสร้างองค์ความรู้ในงานยุติธรรมให้เกิดผลสัมฤทธิ์ บรรลุวัตถุประสงค์อย่างเป็นรูปธรรมของคณะอนุกรรมการพัฒนาบุคลากรและสร้างองค์ความรู้ในงานยุติธรรม และการจัดทำรายงานทางวิชาการด้านกระบวนการยุติธรรม

- การบรรยายภาควิชาการและการร่วมอภิปราย

ประเด็นปัญหาและการพัฒนากระบวนการยุติธรรมไทย ในหัวข้อวิชาที่เกี่ยวข้องกับองค์ความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ของบุคลากรระดับกลางในกระบวนการยุติธรรม

- กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และกิจกรรมถอดบทเรียนประเด็นสภาพปัญหาต่างๆ ในกระบวนการ

ยุติธรรมและหาแนวทางแก้ไขปัญหา

หมวดที่ 4 การพัฒนาสมรรถนะของนักบริหารงานยุติธรรม

การบรรยายโดยวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมรรถนะของนักบริหารงานยุติธรรม

- การพัฒนาสมรรถนะของนักบริหารงานยุติธรรม

หมวดที่ 5 การเสริมสร้างประสบการณ์นักบริหารงานยุติธรรมเชิงประจักษ์

การบรรยายและการอภิปรายแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ เพื่อเสริมสร้างวิสัยทัศน์ด้านการบริหารองค์กร

- การศึกษาดูงานด้านกระบวนการยุติธรรม ด้านการบริหารงานของภาคเอกชน และหน่วยงาน

ที่เกี่ยวข้อง (1 ครั้ง รวม 3 วัน)

1.2 วัตถุประสงค์ของการประเมินผล

- 1) เพื่อตรวจสอบการมีส่วนร่วมภาควิชาการ และภาคปฏิบัติการ
 - 2) เพื่อประเมินองค์ความรู้ภาควิชาการด้านกระบวนการยุติธรรมของผู้เข้ารับการอบรม
 - 3) เพื่อประเมินผลการจัดการฝึกอบรม ในด้านวิทยากร หัวข้อวิชา คุณภาพทางวิชาการ กิจกรรมหลักสูตร และกระบวนการบริหารการจัดการฝึกอบรม เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนาการฝึกอบรมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
-

ผู้เข้ารับการอบรมรายงานทางวิชาการที่เป็นการศึกษาวิเคราะห์เพื่อพัฒนากระบวนการยุติธรรม ส่งภายในเวลาที่กำหนด จำนวน 5 กลุ่ม ประกอบด้วย

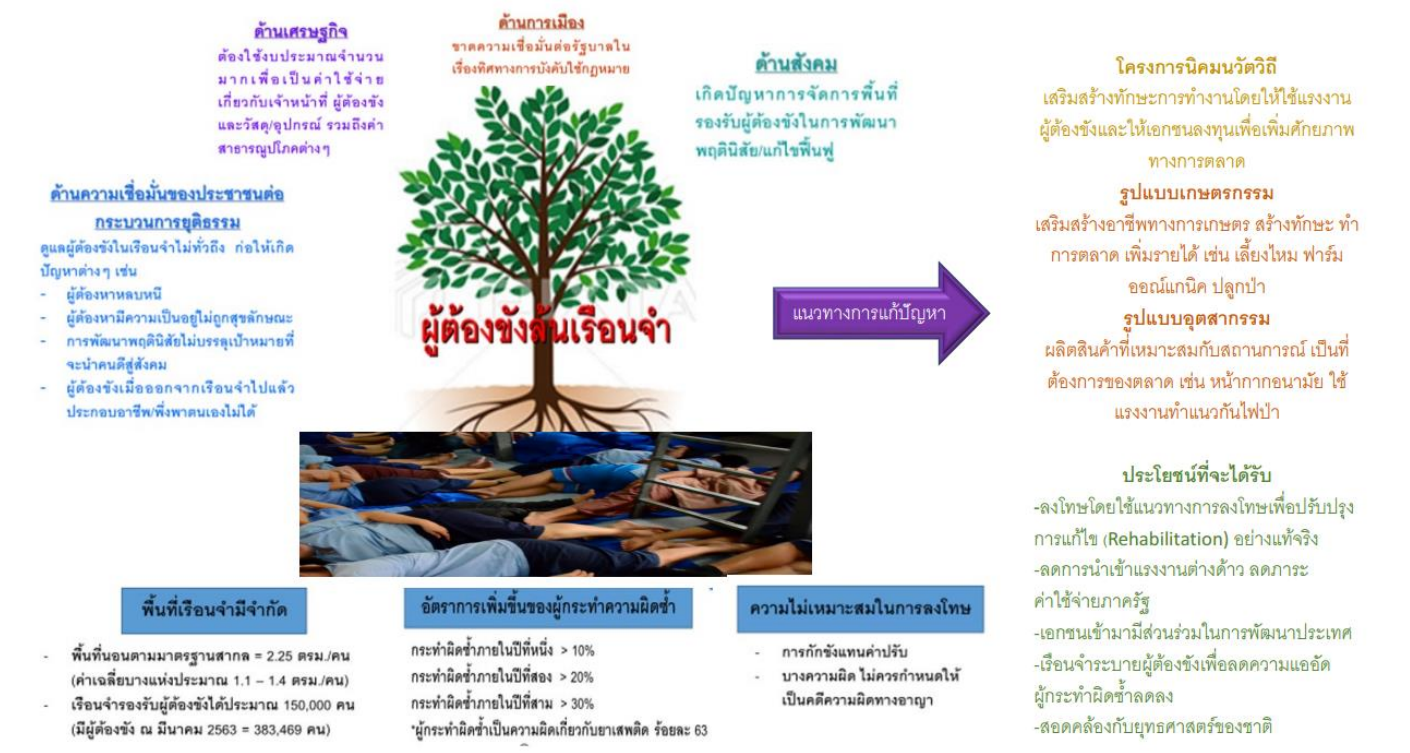
■ กิจกรรมถอดบทเรียน

กลุ่มที่ 1 การเวก

- ครั้งที่ 1 หัวข้อ “ปัญหาสื่อสังคมออนไลน์ที่มีต่อความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมไทย”

- ครั้งที่ 2 หัวข้อ “การแก้ไขปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำตามแนวโครงการนิคมวิถี”

กลุ่มที่ 2 กาสะลอง

- ครั้งที่ 1 หัวข้อ “ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดของเจ้าหน้าที่ตำรวจ”

ปัญหา ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการปฏิบัติในการตั้งด่านตรวจต่าง ๆ

สาเหตุ

- ประชาชน**
 - ความรู้ความเข้าใจของประชาชน
 - ไม่รู้จักหมาย/กฎ/ระเบียบ/วัตถุประสงค์ การตั้งด่านต่าง ๆ
 - ไม่รู้สึกมีอยู่หรือถูกเรียกหรือถูกจับ
- เจ้าหน้าที่**
 - การบังคับใช้กฎหมายและการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่
 - การตั้งด่านไม่ได้นำมาตราฐานสากลมาใช้
 - การสุ่มตรวจ เรียกจับกุม ไม่มีมาตรฐานเป็นดุลยพินิจ
 - การลงโทษมีมาตรฐานต่างกัน
 - เจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่
- ปัจจัยอื่น**
 - เครื่องมืออุปกรณ์ไม่มีมาตรฐาน
 - ขาดระบบการประเมินผลการตั้งด่าน

ผลกระทบ

- การเอื้อและเรียกรับผลประโยชน์ของเจ้าหน้าที่
- เกิดอุบัติเหตุบนท้องถนน
- การจราจรติดขัด
- การตั้งด่านนำไปสู่การตรวจสอบกรณีอื่น ๆ
- เกิดอาชญากรรมและความสูญเสียอื่น

ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ จุดสกัดของเจ้าหน้าที่ตำรวจและการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจโดยภาพรวม

แนวทางการแก้ไขปัญหา

- การนำมาตราฐานสากล 4 โชน ในการตั้งด่าน การจับกุมมาเป็นแนวทางการดำเนินการ
- ฝึกอบรมและถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและที่เกี่ยวข้องที่ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน
- สร้างการรับรู้ผ่านช่องทางสื่อมวลชนและสื่อสังคมออนไลน์เกี่ยวกับการตั้งด่าน (เริ่มตั้งแต่ขั้นการขอใบอนุญาตจับกุมและทุกด่านตรวจ)

- สร้างความร่วมมือขององค์กรภาคธุรกิจ องค์กรพัฒนาภาคเอกชน (NGO) ผ่านแนวคิด คำนวณชุมชนมาใช้
- ส่งเสริมกระบวนการตรวจสอบถ่วงดุล (นำเทคโนโลยีมาใช้ ใช้ระบบผู้ตรวจสุ่มตรวจ สร้างกระบวนการให้ประชาชนสามารถโต้แย้งได้)

- มาตรการยกเว้นความผิดครั้งแรก
- จัดเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกให้เพียงพอ
- จัดระบบการประเมินผู้ปฏิบัติงาน ณ จุดตั้งด่าน

ยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการตำรวจ 20 ปี

- การปรับปรุงการบริหารงานบุคคล
- ระบบการบังคับใช้กฎหมาย
- ค่าตอบแทน/สวัสดิการ
- การป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564)

- ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการในภาครัฐ : การป้องกัน การทุจริตประพฤติมิชอบ การปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมให้เป็นมาตรฐานสากล

แผนปฏิรูปประเทศ

- ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม เพื่อสร้างความเสมอภาค และไม่เลือกปฏิบัติ

แผนแม่บท ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2562 - 2565 การบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ

- ยุทธศาสตร์ 1 การเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจ และสร้างการมีส่วนร่วม ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรมสูงขึ้น

ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างเท่าเทียม

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- ครั้งที่ 2 หัวข้อ “ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการกลับคืนสู่สังคมของผู้กระทำผิดในคดียาเสพติด”

ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการกลับคืนสู่สังคมของผู้กระทำผิดในคดี **ยาเสพติด**

สาเหตุ

- เรือนจำและกระบวนการพัฒนาพฤตินิสัย**
 - ลักษณะทางกายภาพของเรือนจำไม่เพียงพอ
 - กระบวนการจำคุกผู้ต้องขังไม่มีมาตรฐาน
 - กระบวนการบำบัดฟื้นฟูไม่เหมาะสมกับผู้ต้องขังแต่ละประเภท
 - หลักสูตรการฝึกอบรมไม่ตรงกับตลาดแรงงาน
- ตัวผู้กระทำผิด**
 - อาชญากรโดยสิ้นคาน
 - ครอบครัว
- กฎหมาย**
 - กฎหมายกำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้พ้นโทษ
 - ไม่มีกฎหมายให้โอกาสผู้พ้นโทษกลับไปใช้ชีวิตปกติ
- สังคม**
 - ทัศนคติเชิงลบที่มีต่อผู้พ้นโทษ
 - ขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน สังคม ในการบำบัดฟื้นฟู
 - ขาดการบูรณาการระหว่างรัฐ เอกชน สังคม

ไม่มีคุณภาพ

ไม่มีโอกาส

ผู้กระทำผิด

ผู้ต้องขังกลับสู่สังคมไม่ได้/กระทำผิดซ้ำ

สังคม

กฎหมาย

ไม่อาชีพ

แก้ไขฟื้นฟูไม่ได้

จำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำ 1 ต.ค. 62

คดีทั่วไป 75,800 คน (20%)

80% คดียาเสพติด 288,000 คน

มีงานทำ 1% (4,000 คน)

[ประชาชนขาดความเชื่อมั่นต่อการกลับคืนสู่สังคมของผู้กระทำผิดในคดียาเสพติด]

ข้อเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหา

เรือนจำและกระบวนการพัฒนาพฤตินิสัย	กฎหมาย
<ul style="list-style-type: none"> พัฒนากระบวนการจำคุกผู้ต้องขังก่อนและหลังออกเป็นประเภทที่ชัดเจนโดยคำนึงถึงตัวผู้กระทำผิด ลักษณะผู้กระทำผิด ความรู้ ความสามารถ พัฒนาโปรแกรมบำบัดฟื้นฟูให้เหมาะสมกับผู้ต้องขัง พัฒนาโปรแกรมการฝึกอาชีพให้เหมาะสมกับผู้กระทำผิด ตลาดแรงงาน โดยการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน มีกระบวนการติดตามและประเมินผล 	<ul style="list-style-type: none"> ทบทวนกฎหมายที่กำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้พ้นโทษสามารถประกอบอาชีพได้มากขึ้น ส่งเสริมให้มีกฎหมายที่เปิดโอกาสให้ผู้กระทำผิดได้กลับคืนสู่สังคม เช่น กฎหมายกึ่งเบี่ยงประวัติอาชญากรรม กฎหมาย Ban the Box
ตัวผู้กระทำผิด	สังคม
<ul style="list-style-type: none"> จำคุกอาชญากรโดยสิ้นคานให้ได้รับการบำบัดฟื้นฟูเป็นการเฉพาะ 	<ul style="list-style-type: none"> กระทรวงยุติธรรมต้องประสานกับภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับระบบเรือนจำ การบำบัดฟื้นฟู การปล่อยผู้พ้นโทษ การติดตาม ผู้บำชุนชม สังคม มีส่วนร่วมในการวางแผนปล่อยผู้พ้นโทษ (หุ้นส่วนชุมชน) จัดตั้งกองทุนช่วยเหลือผู้พ้นโทษ เพื่อให้ประกอบอาชีพ/ดำรงชีพได้ มีกระบวนการรับรองผู้ต้องขังก่อนปล่อย

กลุ่มที่ 3 จามจุรี

- ครั้งที่ 1 หัวข้อ “ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการตรวจค้นของเจ้าหน้าที่”

ความเชื่อมั่นของประชาชนในการตรวจค้นของเจ้าหน้าที่

กรณีศึกษา (Case Study)	ผลสำรวจความคิดเห็นของประชาชน	ความเชื่อมั่นของประชาชน
<ol style="list-style-type: none"> คนขับรถบรรทุกถือใบอนุญาตเป็นธรรม ถูกตรวจยึดยา ถูกจับกุมในความผิดฐานครอบครองยาบ้า 1 เม็ด ที่ถูกผูกภายในคอนโซลหน้ารถ คดีขยายอ้างตัวเป็น รอง ผกก.ป.สภ.พยุหะภูมิพิสัย ไม่พอใจสินค้าในร้านแล้วสั่งเจ้าหน้าที่ค้นและตรวจสอบเรื่องลิขสิทธิ์ กรณีร้องเรียนต่อ กสม. กล่าวอ้างว่าเจ้าหน้าที่ตรวจค้นบ้านพักและตรวจค้นบ้านโดยมิชอบด้วยกฎหมาย กรณีร้องเรียนต่อ กสม. กล่าวอ้างว่าเจ้าหน้าที่ตรวจค้นบ้านพักและนำตัวไปควบคุมเพื่อซักถามข้อเท็จจริงโดยมิชอบและมีการข่มขู่ทำร้ายร่างกาย 	<p style="text-align: center;">“ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการควบคุมการยุติธรรม”</p> <p>ประชาชน ร้อยละ 76.8 เชื่อมั่นน้อย-น้อยที่สุด ต่อการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่รัฐที่มีความบริสุทธิ์ ยุติธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ</p> <p>ประชาชน ร้อยละ 78.6 เห็นว่าดีและเห็นด้วย ต่อการแก้ไขข้อแฉและสื่อมวลชนที่มาช่วยสอดส่องและตีแผ่เหตุการณ์หรือคดีต่าง ๆ ที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม</p> <p style="text-align: center;"><small>ที่มา : กลุ่มทนายอาสา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช</small></p>	<p>ความสามารถและสมรรถนะ (Icon: Brain)</p> <p>ความไว้วางใจที่พึงได้ (Icon: Heart)</p> <p>การใช้อำนาจ (Icon: Hand with star)</p> <p>ความซื่อสัตย์ซื่อตรง (Icon: No corruption)</p> <p>การเปิดเผยตรงไปตรงมา (Icon: Document with check)</p> <p>ความพึงพอใจ (Icon: Smile)</p> <p style="text-align: center;"><small>ที่มา : รายงานสถานการณ์ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการควบคุมการยุติธรรม สำนักการศึกษายุติธรรม</small></p>

ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการตรวจค้นของเจ้าหน้าที่

สาเหตุ (Causes)	ผลกระทบ (Consequences)	แนวทางการแก้ไข (Conclusions and Recommendations)
<p>ประชาชน</p> <ul style="list-style-type: none"> มโนคติที่เจ้าหน้าที่ขาดความไว้วางใจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ความกลัว (ของหาย/ยึดของกลาง/ทรัพย์สินเสียหาย/ยึดสิ่งของอื่นที่ไม่เกี่ยวข้อง) ไม่มีความรู้ ไม่มีนายค้น/ไม่แสดงตัวว่าเป็นเจ้าหน้าที่ กลิ่นแก๊ส/ทาสีประปรายอยู่ข้าง <p>เจ้าหน้าที่</p> <ul style="list-style-type: none"> สุกแต่อย่าง การใช้อำนาจโดยมิชอบ (ค้นโดยไม่มีหมายค้น การใช้อำนาจเกินกว่าเหตุ) เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ เจ้าหน้าที่จงไม่ขาดความรู้ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ การมีผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง <p>ระบบ</p> <ul style="list-style-type: none"> ระเบียบมาก กฎหมายไม่เอื้อ ขาดระบบตรวจสอบ ตัวอย่าง ไม่มีระบบฝึกอบรมเจ้าหน้าที่/ไม่มีคู่มือการดำเนินการตามขั้นตอนการตรวจค้น การให้ข้อมูลหรือการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมายไม่ทั่วถึง ศาลสามารถได้ดุลยพินิจในการรับฟังพยานหลักฐานที่เกิดจากการค้นโดยมิชอบ การนำเสนอข้อมูลของสื่อมวลชนด้านเดียวและเป็นการชี้นำสังคม 	<p>ประชาชน</p> <ul style="list-style-type: none"> ประชาชนไม่ยอมรับ ไม่ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เสียสุขภาพกาย สุขภาพจิต (หวาดกลัว เกิดอาการช็อก) ละเมิดสิทธิประชาชน หลักฐานที่ได้จากการตรวจค้นมีข้อสงสัยหรือจับไม่ได้ <p>เจ้าหน้าที่</p> <ul style="list-style-type: none"> การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ มีความยุ่งยาก ลำบาก ขาดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ (ต่อผล เบื้องหน้า) กลัวข้อร้องเรียน <p>ระบบ</p> <ul style="list-style-type: none"> อาจส่งผลกระทบต่อกระบวนการใช้อำนาจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ ไม่เชื่อมั่นในการใช้ดุลยพินิจ กระบวนการยุติธรรมไม่ภาพรวมสัมฤทธิ์ผล 	<p>คน</p> <p>การพัฒนาบุคลากรที่เจ้าหน้าที่ด้านการตรวจค้น ด้วยการให้ความรู้ ทักษะ และปรับทัศนคติ (Knowledge Skill Attitude)</p> <p>ระบบ</p> <ul style="list-style-type: none"> ควรมีคู่มือการปฏิบัติงานที่ครอบคลุมขั้นตอนการตรวจค้น สำหรับเจ้าหน้าที่ที่มีความชัดเจน ให้ความรู้ประชาชนในสิทธิขั้นพื้นฐานในการตรวจค้น สร้างระบบตรวจสอบภายใน และระบบอินตัวคนของเจ้าหน้าที่รัฐ แก้กฎหมายที่ระบุได้สามารถนำพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบจากที่จับฟังได้เป็นรับฟังไม่ได้ เพิ่มบทลงโทษเจ้าหน้าที่รัฐที่ดำเนินการตรวจค้นโดยมิชอบด้วยกฎหมาย <p style="text-align: center;">K S A</p>

- ครั้งที่ 2 หัวข้อ “ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการจับกุมคดีละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา : กรณีการละเมิดลิขสิทธิ์”

ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการควบคุมการจับกุมคดีละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา : กรณีการละเมิดลิขสิทธิ์ (กลุ่มจามจุรี)

การละเมิดทรัพย์สินทางปัญญามี 3 กรณี	สถิติการปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา พ.ศ. 2562	ความเชื่อมั่นของประชาชน
<ol style="list-style-type: none"> การละเมิดเครื่องหมายทางการค้า การละเมิดลิขสิทธิ์บัตร การละเมิดลิขสิทธิ์ “ยอมความได้” 	<p style="text-align: center;">สถิติการปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา พ.ศ. 2562</p> <p style="text-align: center;"><small>ที่มา : กรมทรัพย์สินทางปัญญา</small></p>	<p>ความสามารถและสมรรถนะ (Icon: Brain)</p> <p>ความไว้วางใจที่พึงได้ (Icon: Heart)</p> <p>การใช้อำนาจ (Icon: Hand with star)</p> <p>ความซื่อสัตย์ซื่อตรง (Icon: No corruption)</p> <p>การเปิดเผยตรงไปตรงมา (Icon: Document with check)</p> <p>ความพึงพอใจ (Icon: Smile)</p> <p style="text-align: center;"><small>ที่มา : รายงานสถานการณ์ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการควบคุมการยุติธรรม สำนักการศึกษายุติธรรม</small></p>

ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการควบคุมการจับกุมคดีละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา : กรณีการละเมิดลิขสิทธิ์

สาเหตุ (Causes)	ผลกระทบ (Consequences)	แนวทางการแก้ไข (Conclusions and Recommendations)
<p>ประชาชน</p> <ul style="list-style-type: none"> เกิดความหวาดกลัว/ไม่อยากถูกจับกุม การรับรู้ความเข้าใจ และช่องทางในการสื่อสารกฎหมาย ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้สินค้าที่มีลิขสิทธิ์ ประชาชนมีความต้องการขยายใช้สินค้าที่มีลิขสิทธิ์ที่ไร้ราคาถูก <p>เจ้าหน้าที่</p> <ul style="list-style-type: none"> เจ้าหน้าที่ไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนตามกฎหมาย โดยทุจริต เจ้าหน้าที่ไม่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับภาคดำเนินคดีเกี่ยวกับกรณีละเมิดลิขสิทธิ์ เจ้าหน้าที่ถูกจับเป็นเครื่องมือในการผลประโยชน์ หรือเป็นช่องทางในการหาผลประโยชน์ของเจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายอย่างไม่เป็นเอกภาค <p>ระบบ</p> <ul style="list-style-type: none"> ไม่มีระบบการตรวจสอบข้อมูลเจ้าของลิขสิทธิ์หรือผู้รับมอบอำนาจ กฎหมายเปิดโอกาสให้มีการยอมความ อาจเป็นช่องทางให้เกิดการเรียกรับผลประโยชน์ ไม่มีกระบวนการไกล่เกลี่ยหรือประนีประนอมอย่างมีประสิทธิภาพ เจ้าของลิขสิทธิ์ใช้กฎหมายเพื่อหาผลประโยชน์ให้กันเอง มากกว่าที่จะมุ่งเน้นการปราบปรามไม่ให้มีการละเมิดกฎหมาย 	<p>ประชาชน</p> <ul style="list-style-type: none"> ถูกกล่าวถึงจับกุม ยอมเสียเงินและค่าใช้จ่ายเพื่อแลกกับการไม่ถูกจับกุม ถูกจำกัด/ถูกแย่งชิงทางในการประกอบอาชีพ ต่อต้านและไม่ได้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ สูญเสียทรัพย์สิน <p>เจ้าหน้าที่</p> <ul style="list-style-type: none"> เป็นช่องทางในการหาผลประโยชน์ของเจ้าหน้าที่/เกี่ยวข้องการดำเนินคดี เสียภาพลักษณ์ของเจ้าหน้าที่ เสียเวลาในการทักเตือนหรือพูดคุยกับประชาชน รวมทั้งทำให้งานอื่นค้าง ประชาชนขาดความมั่นใจในการทำงานของเจ้าหน้าที่ <p>ระบบ</p> <ul style="list-style-type: none"> มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจ เนื่องจากความเชื่อมั่นในการลงโทษของเจ้าของผลิตภัณฑ์ สิ่งล้มไม่พัฒนา เนื่องจากขาดแรงจูงใจในการคิดและพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ หรือผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ กระบวนการยุติธรรมมีประสิทธิผลน้อยลง 	<p>ประชาชน</p> <ul style="list-style-type: none"> สร้างวัฒนธรรมการเคารพกฎหมาย (Culture of Lawfulness) การสร้างวัฒนธรรมให้ประชาชนมีความเข้าใจ และความเข้าใจของการละเมิดลิขสิทธิ์ สร้างการรับรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ให้ประชาชนทราบ <p>เจ้าหน้าที่</p> <ul style="list-style-type: none"> เจ้าหน้าที่ควรปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด สร้างจิตสำนึกแก่เจ้าหน้าที่ เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต ประชาสัมพันธ์การระดมทุนการทำงาน ผลการจับกุมดำเนินคดีให้ประชาชนได้รับรู้เป็นการส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดี <p>ระบบ</p> <ul style="list-style-type: none"> ควรมีขั้นตอนการปฏิบัติในการตรวจสอบว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์หรือความผิดทางแพ่ง ควรมีกลไกการตรวจสอบความได้เสียต่อทางแพ่งและอาญา การถอดกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ต้องมีมาตรการจับกุมหรือยึดทรัพย์สินของผู้ที่ละเมิดลิขสิทธิ์ จะจะมีการพิจารณาจำคุกผู้ละเมิดลิขสิทธิ์ให้หนักแน่นและควรเพิ่มโทษการละเมิดลิขสิทธิ์ การนำเทคโนโลยีการตรวจสอบเชิงดิจิทัลมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ สถาบันการศึกษาควรให้ความรู้เกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา และกระบวนการยุติธรรมในการดำเนินคดีของผู้นับ

กลุ่มที่ 4 ปารีชาติ

- ครั้งที่ 1 หัวข้อ “ความเหลื่อมล้ำของการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม กรณีศึกษา : การปล่อยตัวชั่วคราวของผู้ต้องหาในชั้นพิจารณาคดีของศาล”

ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม : การปล่อยชั่วคราวของผู้ต้องหาในชั้นพิจารณาคดีของศาล

สาเหตุของปัญหา

1. ยึดการใช้ดุลพินิจของศาลเป็นหลัก
2. เข้าถึงความช่วยเหลือของรัฐทำได้ยาก
3. ความไม่รู้ถึงสิทธิตามกฎหมายของประชาชน

ผลกระทบ

1. สิทธิของผู้ต้องหา
 1. ขาดเสรีภาพ
 2. ถูกลดทอนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
 3. เสียสิทธิในการสูดคดี
 4. เสียสิทธิในการประกอบอาชีพ เลี้ยงดูครอบครัว
 5. ถูกติดตามจากสังคม
2. กระบวนการยุติธรรม
 1. การละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์
 2. ความเชื่อมั่นในบุคลากรและหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม
3. ในระดับประเทศ
 1. ภาระงบประมาณของรัฐ
 2. ขาดแรงงานพัฒนาประเทศ

แนวคิด

1. การพัฒนาที่ยั่งยืน UN SDG Goal 16
2. ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และหลักนิติธรรม
3. แผนแม่บทยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 2562 – 2565
4. แผนปฏิบัติการราชการกระทรวงยุติธรรม 2563 – 2565

ข้อเสนอในการแก้ปัญหา

1. กำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณาในการปล่อยชั่วคราวให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น เช่น
 - 1.1 แก้ไขกฎหมายโดยกำหนดหลักการการควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาให้กระทำเพียงเท่าที่จำเป็น และจะเรียกหลักประกันเกินครุณแก่กรณีไม่ได้ (ม.29 รธน.60)
 - 1.2 จัดทำฐานข้อมูลผู้ต้องหาเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหา
 - 1.3 แก้ไขกฎหมาย วิชาอาญา เพิ่มให้มีการแจ้งสิทธิปล่อยตัวชั่วคราว หากไม่แจ้งสิทธิถือว่ากระสอบนอนไม่ชอบด้วยกฎหมาย
2. เพิ่มช่องทางในการเข้าถึงสิทธิของประชาชน เช่น
 - 2.1 ใช้กลไกยุติธรรมชุมชนเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิของประชาชน
 - 2.2 เจ้าหน้าที่ตำรวจแจ้งสิทธิในการปล่อยชั่วคราวในกระบวนการสอบสวน
 - 2.3 กำหนดหน้าที่ให้หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องเป็น contact point เพื่อส่งเรื่องให้หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง เช่น เจ้าหน้าที่ศาลรับเรื่องและส่งต่อให้กองทุนยุติธรรม
3. การให้ความรู้ประชาชน
 - 3.1 ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ เพื่อสร้างการรับรู้ในวงกว้างให้คนในทุกระดับสามารถรับรู้ได้ในรูปแบบที่เข้าใจง่าย เช่น ทำคู่มือประชาชนในรูปแบบ Infographic สร้างภาพยนตร์ Application ที่รวบรวมสิทธิของผู้ต้องหาเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ง่าย และเผยแพร่ตามหน่วยงานราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เช่น สถานีตำรวจ ศาล อบต. อบจ. เทศบาล
 - 3.2 จัดให้มีระบบข้อมูลของหน่วยงานยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพ ด้วยการพัฒนากระบวนการเก็บข้อมูล

ยชก. ๑๕ ปารีชาติ

- ครั้งที่ 2 หัวข้อ “ความเป็นไปได้ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม ศึกษากรณี ปล่อยชั่วคราวของผู้ต้องหาในชั้นศาล”

ความเป็นไปได้ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม : การปล่อยชั่วคราวของผู้ต้องหาในชั้นพิจารณาคดีของศาล :

สาเหตุของปัญหา

1. ลำช้า
2. เข้าถึงความช่วยเหลือของรัฐได้ยาก
3. ประเมินความเสี่ยงยังต้องเพิ่มประสิทธิภาพ
4. ขาดการบูรณาการข้อมูล
5. ระบบ IT ยังไม่ครบวงจร

ข้อเสนอในการแก้ปัญหา

1. ปรับปรุงช่องทางการเข้าถึงความช่วยเหลือ
2. พัฒนา Model เพิ่มและเอาระบบ IT มาช่วยประเมินความเสี่ยง
3. เชื่อมโยงฐานข้อมูลของภาครัฐ
4. สร้างระบบเก็บ Feedback

ยชก. ๑๕ ปารีชาติ

กลุ่มที่ 5 พุทธรักษา

- ครั้งที่ 1 หัวข้อ “ความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อกระบวนการยุติธรรม กรณีศึกษา : ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาที่มีผลต่อสิทธิในการมีทนายความและการประกันตัวในชั้นพนักงานสอบสวน”

ความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อกระบวนการยุติธรรม

กรณีศึกษา : ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาที่มีผลต่อสิทธิในการมีทนายความและการประกันตัวในชั้นพนักงานสอบสวน

สภาพปัญหา

- ความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม
- การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม
- ช่องว่างระหว่างองค์กรในกระบวนการยุติธรรม
- ความเหลื่อมล้ำด้านฐานะทางเศรษฐกิจ

1. สิทธิการมีทนายความ

สาเหตุของปัญหา

- **กฎหมาย** ไม่ได้กำหนดให้รัฐต้องจัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหาในคดีอาญาทุกคดี
- **เจ้าหน้าที่ของรัฐ** ปฏิบัติต่อประชาชนไม่เท่าเทียมกัน
- **ประชาชน** ไม่มีเงิน ความรู้ด้านกฎหมาย และศักยภาพของทนายความ

ผลกระทบ

- ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีที่ปรึกษาและไม่มีใจในกระบวนการพิจารณาคดี
- ข้อจำกัดในการจ้างทนายความ ทำให้ไม่มีทนายความที่เชี่ยวชาญ
- ผู้ที่มีฐานะมากกว่าจะได้รับการปฏิบัติที่ดีกว่าผู้ที่มีฐานะยากจน

แนวทางการแก้ไขปัญหา

- แก้ไข ป.วิ.อ. มาตรา 134/1 ในคดีที่มีโทษจำคุก ให้รัฐจัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหาทุกกรณี
- ประเมินระบบกระทรวงยุติธรรม ว่าสามารถจัดหาทนายที่มีความสามารถมาเป็นทนายอาสาได้หรือไม่
- มีทนายความอาสาประจำรอบคลุมทุกสถานีตำรวจและทุกเวลา
- ทนายความอาสาต้องเชี่ยวชาญด้านคดีความอาญา และเพิ่มค่าตอบแทนให้สูงขึ้น
- ให้ความรู้ด้านสิทธิตามกฎหมายแก่ประชาชนที่ด้อยโอกาสอย่างสม่ำเสมอ
- พัฒนาบุคลากรเพื่อยกระดับการให้บริการด้านกระบวนการยุติธรรม เพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่ประชาชน

2. การประกันตัว

สาเหตุของปัญหา

- **ภาครัฐ**
- การขอประกันตัว เจ้าหน้าที่ของรัฐยังต้องขอหลักประกันโดยเด็ด
- หลักเกณฑ์การพิจารณาของทนายธรรมมีความยุ่งยาก
- ไม่มีกรกำหนดให้พนักงานสอบสวนที่มีอำนาจควบคุม มีหน้าที่ต้องแจ้งสิทธิในการขอรับความช่วยเหลือจากกองทุนยุติธรรม

ภาคประชาชน

- มีฐานะยากจน ไม่มีหลักทรัพย์เป็นประกัน
- ไม่ทราบถึงสิทธิและช่องทางการใช้สิทธิ

ผลกระทบ

- ผู้ต้องหาถูกควบคุมตัว ไม่สามารถใช้ชีวิตได้ตามปกติ
- การควบคุมตัวในชั้นพนักงานสอบสวนเป็นการเพิ่มภาระให้แก่ภาครัฐ

แนวทางการแก้ไขปัญหา

- แก้ไขระเบียบฯ ให้ผู้ต้องหาในคดีอาญาชั้นพนักงานสอบสวนที่มีข้มไม่เกิน 10 ปี ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวโดยไม่ต้องใช้หลักประกัน และใช้เทคโนโลยีในการติดตามตัวแทน
- แก้ไขระเบียบคณะกรรมการกองทุนยุติธรรมฯ เกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการพิจารณาช่วยเหลือการปล่อยตัวชั่วคราว ผู้ต้องหาหรือจำเลยของทนายธรรมบางข้อ และลดจำนวนเอกสารในการขอรับเงินช่วยเหลือจากกองทุน
- แก้ไขเพิ่มเติม ป.วิ.อ. ให้พนักงานหรือหน่วยงานที่มีอำนาจควบคุมหรือคุมขัง แจ้งสิทธิในการขอรับความช่วยเหลือจากกองทุนยุติธรรม หากมีการไม่ปฏิบัติตามเกณฑ์มีสิทธิใช้ทุนจากแหล่งอื่นได้
- ยุติธรรมจังหวัด ยุติธรรมชุมชน ร่วมกับสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิฯ จังหวัด และสภาทนายความจังหวัด เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการใช้บริการกองทุนยุติธรรม การปล่อยตัวชั่วคราว

- ครั้งที่ 2 หัวข้อ “ความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อกระบวนการยุติธรรม กรณีศึกษา : ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาที่มีผลต่อสิทธิในการมีทนายความและการประกันตัวในชั้นพนักงานอัยการและชั้นศาล”

ความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อกระบวนการยุติธรรม

กรณีศึกษา : ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาที่มีผลต่อสิทธิในการมีทนายความและการประกันตัวในชั้นพนักงานอัยการและชั้นศาล

สภาพปัญหา

- ความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม
- การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม
- ช่องว่างระหว่างองค์กรในกระบวนการยุติธรรม
- ความเหลื่อมล้ำด้านฐานะทางเศรษฐกิจ

1. สิทธิการมีทนายความ

สาเหตุของปัญหา

- **กฎหมาย** ไม่มีกฎหมายกำหนดให้มีทนายความเข้ามาดูแลสิทธิของผู้ต้องหาในชั้นพนักงานอัยการ และไม่ได้กำหนดให้ศาลต้องจัดหาทนายความให้กับจำเลยในคดีที่มีโทษจำคุกทุกคดีที่ไม่มีทนายความ
- **ประชาชน** ไม่มีความรู้เกี่ยวกับสิทธิต่างๆ และไม่มีเงินจ่ายค่าตอบแทนทนายความที่มีคุณภาพ
- **เจ้าหน้าที่ของรัฐ** ปฏิบัติกับประชาชนไม่เท่าเทียมกัน
- รัฐ ไม่ได้กำหนดให้มีการจัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ครอบคลุมนอกเหนือจากและโทษความผิด

ผลกระทบ

- ผู้ต้องหาหรือจำเลย ไม่มีที่ปรึกษาไม่สามารถสู้คดีได้อย่างเต็มที่
- ไม่มีทนายความที่มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์สูงว่าความดีความชอบ
- ผู้ที่มีฐานะดีมักจะได้รับการปฏิบัติจากเจ้าหน้าที่ดีกว่า

แนวทางการแก้ไขปัญหา

- แก้ไข ป.วิ.อ. ให้ทนายเข้ามาทำหน้าที่ดูแลสิทธิในการมีทนายของผู้ต้องหาในชั้นพนักงานอัยการ และแก้ไขระเบียบกระทรวง ว่าด้วยการจ่ายเงินรางวัลและค่าไต่สวนแก่ทนายที่รัฐจัดหาให้ผู้ต้องหาในคดีอาญามีความครอบคลุมถึงผู้ต้องหาที่อยู่ในระหว่างพิจารณาของพนักงานอัยการ
- แก้ไข ป.วิ.อ. มาตรา 173 ให้รัฐจัดหาทนายแก่จำเลยที่ไม่มีและมิต้องการ โดยไม่จำกัดคดี
- แก้ไขระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม กำหนดค่าตอบแทนทนายความที่มีประสบการณ์และเชี่ยวชาญให้สูงขึ้น มีหลักเกณฑ์ชัดเจน
- สภาทนายความมีการขึ้นทะเบียนทนายที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่าง ๆ
- ให้ความรู้เรื่องสิทธิและช่องทางการใช้สิทธิแก่ประชาชนอยู่เสมอ
- พัฒนาบุคลากรในองค์กรที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมเพื่อยกระดับการให้บริการ

2. การประกันตัว

สาเหตุของปัญหา

- **ภาครัฐ**
- การขอประกันตัวในชั้นพนักงานอัยการต้องมีหลักประกันในทุกคดี
- หลักเกณฑ์และขั้นตอนของกองทุนยุติธรรมมีความซับซ้อน
- การประชาสัมพันธ์ของรัฐเกี่ยวกับกองทุนยุติธรรมมีน้อย
- รัฐไม่ได้มีการนำข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการตรวจสอบและพิจารณาให้ความช่วยเหลือ

ภาคประชาชน

- ไม่มีหลักทรัพย์เป็นประกันเพื่อยื่นขอปล่อยตัวชั่วคราว
- ไม่มีความรู้ด้านกฎหมาย ทำให้ไม่ทราบถึงสิทธิและช่องทางการใช้สิทธิขอความช่วยเหลือในการปล่อยตัวชั่วคราว

ผลกระทบ

- ผู้ต้องหาถูกควบคุมตัว ไม่สามารถใช้ชีวิตได้ตามปกติ
- เพิ่มภาระให้แก่ภาครัฐ

แนวทางการแก้ไขปัญหา

- แก้ไขระเบียบฯ เกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการพิจารณาช่วยเหลือการปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลยชั่วคราวของกองทุนยุติธรรม ซึ่งบางข้อยากที่จะพิสูจน์ด้วยพยานหลักฐานเบื้องต้นได้
- แก้ไขเพิ่มเติม ป.วิ.อ. ให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ศาล หรือหน่วยงานที่มีอำนาจควบคุมหรือคุมขัง มีหน้าที่แจ้งสิทธิขอรับความช่วยเหลือในการปล่อยตัวชั่วคราวจากกองทุนยุติธรรม
- แก้ไขระเบียบ ส.ง.อ.ส. โดยให้ผู้ต้องหาทนายความที่มีอัตราโทษไม่เกิน 10 ปี ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวโดยไม่ต้องใช้หลักประกัน ในความผิดที่อัตราโทษสูงกว่าให้ใช้เทคโนโลยีในการติดตามตัวช่วงปล่อยตัวชั่วคราว
- ยุติธรรมจังหวัด ยุติธรรมชุมชน ร่วมกับสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิฯ จังหวัด และสภาทนายความจังหวัด เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการใช้บริการกองทุนยุติธรรม การปล่อยตัวชั่วคราว
- พิจารณานำข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการตรวจสอบและให้ความช่วยเหลือ

■ กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประเด็นสภาพปัญหาต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรม

กลุ่มที่ 1 การเวก “การลดความแออัดในเรือนจำ”

ปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้เสพ - ผู้ค้ายาเสพติด และผู้กระทำความผิดคดีอาญาอื่น ๆ เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เช่น มีกฎหมายบัญญัติความผิดและโทษที่ไม่เหมาะสมหรือไม่จำเป็นมากเกินไป ยาเสพติดยังสร้างรายได้ให้แก่ผู้ค้าได้สูง เจ้าหน้าที่รัฐใช้ระบบอุปถัมภ์ส่งผลให้กฎหมายมีประสิทธิภาพลดลง ภูมิประเทศของไทยที่มีสภาพเอื้อต่อการขนส่งยาเสพติด การขาดความรู้ด้านกฎหมายที่ควรได้รับจากระบบการศึกษา ผู้กระทำความผิดมีแผนอาชญากรรมที่ซับซ้อน ยากต่อการพิสูจน์ความผิด ความสัมพันธ์ในครอบครัวอ่อนแอ นำสถิติจับกุมมาเป็นตัวชี้วัดส่งผลให้จำนวนผู้ถูกจับกุมเพิ่มมากขึ้น เป็นต้น

ซึ่งมีแนวทางการแก้ไขปัญหาในระยะสั้น เช่น การเปิดใจคุยกันในครอบครัว เพื่อรับฟังความคิดเห็นจากสมาชิกในครอบครัว ยกเลิกรางวัลนำจับ ลดการใช้ดุลยพินิจ ให้มีการตรวจสอบการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ จัดกิจกรรมสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่หน่วยงานต่าง ๆ เพื่อสะดวกต่อการประสานงาน เป็นต้น

ระยะกลาง เช่น สร้างจิตสำนึกให้กับเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบ ใช้ระบบสารสนเทศบันทึกข้อมูลการกระทำผิดแทนกระดาษ และการเปิดเผยข้อมูลของหน่วยงาน เป็นต้น

ระยะไกล เช่น มีการส่งเสริมการปลูกหญ้าหรือกระท่อม ในครัวเรือน กำหนดบทลงโทษอื่นแทนการลงโทษจำคุก ยกเลิกความผิดทางการเมือง จัดสถานที่เสพยาเสพติดเป็นการเฉพาะ และเปิดช่องทางจำหน่ายยาเสพติดเป็นการเฉพาะ เป็นต้น

กลุ่มที่ 2 กาสะลอง “Overcrowded Prisons”

ปัจจัยที่ส่งผลให้มาตรการคืนคนดีสู่สังคมต่อประสิทธิภาพ และเรือนจำเป็นแหล่งเพาะผู้กระทำความผิด คือ การจัดการในครอบครัว การสร้างอาชีพและการสร้างการรับรู้ในระยะยาว การจัดการในเรือนจำ และการสร้างระบบและฐานข้อมูลเพื่อการติดตามพฤติกรรมและประเมินผลผู้พ้นโทษ

มีแนวทางในการแก้ไขปัญหาในระยะสั้น เช่น ผู้ปกครองมีเวลาพูดคุยกับบุตรหลานในบ้านเพื่อการแก้ไขปัญหา เพิ่มมาตรการทางภาษีสำหรับบริษัทที่รับผู้พ้นโทษเข้าทำงาน เพิ่มบุคลากรหรือทรัพยากรคนที่มีความรู้ เพื่อเพิ่มทักษะให้แก่ผู้ต้องขัง และสร้าง Good Deed Score (GCS) ในรูปแบบเดียวกับเครดิตบูโร เพื่อบอกระดับของผู้ต้องขังที่อยู่ในเรือนจำและพ้นโทษออกไป เป็นต้น

ระยะกลาง เช่น เพิ่มงบประมาณของรัฐในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว ฝึกอาชีพที่เป็นที่ต้องการรวมทั้งฝึกให้เป็นเจ้าของกิจการ นอกเหนือจากการฝึกให้เป็นลูกจ้างผู้ใช้แรงงาน ทำการปรับปรุงรูปแบบที่อยู่อาศัยของเรือนจำให้เป็นสถานที่เพื่อการเรียนรู้มากกว่าสถานที่กักขังสำหรับผู้กระทำความผิด และมีหน่วยงานในการติดตามเพื่อบันทึกประวัติการทำงานของผู้พ้นโทษ เป็นต้น

ระยะไกล เช่น เพิ่มวันหยุดให้มีเวลาร่วมกันในครอบครัวมากยิ่งขึ้น รัฐจัดตั้งหน่วยงานหรือบริษัทร่วมทุนที่รับเฉพาะผู้พ้นโทษเข้าทำงาน สร้างเรือนจำจำลองเพื่อสร้างความตระหนักรู้และเปิดใจในการรับผู้พ้นโทษเข้าทำงานของคนภายนอกให้มากยิ่งขึ้น และมีหน่วยงานในการจัดทำระดับและรับรองความประพฤติของผู้พ้นโทษ และสามารถเปิดเผยข้อมูลให้บุคคลทั่วไปเห็นได้ เป็นต้น

กลุ่มที่ 3 จามจุรี “แนวทางการสร้างความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรมไทย”

ปัจจัยที่ส่งผลให้แผนงาน มาตรการ และแนวทางเพื่อลดความแออัดในเรือนจำที่ไม่ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย กฎหมายยังกำหนดให้ความผิดเล็กน้อยมีโทษจำคุก หน่วยงานของภาครัฐขาดการประสานงานและบูรณาการร่วมกัน ขาดตัวหลักและนโยบายขาดความต่อเนื่อง การกระทำความผิดซ้ำทำให้มีนักโทษกลับเข้าสู่ระบบเป็นจำนวนมาก และมีจำนวนผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาจำนวนมาก และขาดงบประมาณในการทำงาน

ซึ่งมีแนวทางการแก้ไขในระยะสั้น เช่น กำหนดช่องทางการสื่อสารสำหรับผู้ประสานงานไว้โดยเฉพาะ ออกระเบียบภายในแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กำหนดตัวบุคคลที่จะเป็นตัวหลักในการประสานงานให้อำนาจหลักในการตัดสินใจเป็นของผู้ประสานงาน และให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเสนอข้อขัดข้องหรือปัญหาในการปฏิบัติให้ตัวหลักในการดำเนินงานทราบ เพื่อการแก้ไขปัญหาในภาพรวม เป็นต้น

ระยะกลาง หางบประมาณในการจัดตั้งศูนย์ประสานงาน กำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติงานให้แล้วเสร็จ เปลี่ยนโทษจำคุกเป็นโทษทางปกครอง ยกเลิกการกักขังแทนค่าปรับ เป็นต้น

ระยะไกล เช่น สร้างการมีส่วนร่วมในการหาเครือข่ายในการทำงานร่วมกัน มีการติดตามผลการดำเนินงานตามแผน มีแผนปฏิบัติงานกลางที่เป็นแผนแม่บท กำหนดให้เป็นวาระแห่งชาติ และเพิ่มมาตรการทางเลือกให้มากขึ้น เป็นต้น

กลุ่มที่ 4 ปารีชาติ “ปัจจัยที่ทำให้การแก้ไขปัญหายาเสพติดของภาครัฐ และหน่วยงานต่าง ๆ ยังไม่ประสบผลสำเร็จ”

ปัจจัยที่ทำให้การแก้ไขปัญหายาเสพติดของภาครัฐ และหน่วยงานต่าง ๆ ยังไม่ประสบผลสำเร็จ ประกอบด้วย พื้นฐานครอบครัวไม่แข็งแรง ขาดการปลูกฝัง ให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดแก่เยาวชน ขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและขาดแผนยุทธศาสตร์ในการทำงานร่วมกัน การค้ายาเสพติดสร้างรายได้สูงในขณะที่ประชาชนยากจนและเจ้าหน้าที่ทุจริต มุ่งไปที่การลงโทษมากกว่าการฟื้นฟูเครือข่ายยาเสพติดมีลักษณะเป็นองค์กรที่ซับซ้อน ส่งผลให้การหาพยานหลักฐานลงโทษได้ยาก และไม่มีระบบเก็บข้อมูลที่ผู้กระทำความผิดที่สมบูรณ์ เพื่อช่วยในการวิเคราะห์และกำหนดแนวทาง

โดยมีแนวทางการแก้ปัญหาในระยะสั้น เช่น วางแผนครอบครัว มีลูกเมื่อพร้อม ให้ชุมชนมีพื้นที่ทำกิจกรรมร่วมกัน สร้างเครือข่ายเยาวชน เริ่มทดลองแอปพลิเคชันสำหรับการรับยาเสพติดที่สามารถใช้ได้ภายใต้กฎหมายภายใต้การดูแลของรัฐ และจัดรายการทางโทรทัศน์เพื่อสื่อสารให้โอกาสผู้กำเนิดได้ถ่ายทอดชีวิตตนเอง เป็นต้น

ระยะกลาง เช่น กำหนดยุทธศาสตร์ระดับชาติให้เป็นเป้าหมายร่วมกันเพื่อลดปัญหายาเสพติดลง 30% เชื่อมระบบฐานข้อมูลให้หน่วยงานของรัฐใช้ร่วมกัน กำหนดตัวชี้วัดร่วมกันในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สร้าง Big Data สำหรับเก็บข้อมูลผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดและผู้กระทำความผิด สร้างระบบรางวัลนำจับให้กับทุกคนที่แจ้งเบาะแสปัญหากับผู้ค้ารายใหญ่เท่านั้น หน่วยงานภาครัฐสนับสนุนงบประมาณชุมชนในการจัดกิจกรรม เป็นต้น

ระยะไกล เช่น แก้ไขกฎหมายโดยการกันให้ผู้ที่ให้ข้อมูลไว้เป็นพยานให้มากขึ้นเพื่อเข้าถึงผู้มีอิทธิพลในคดียาเสพติด สร้างแอปพลิเคชันสำหรับการรับยาเสพติดในการดูแลของรัฐ เพิ่มค่าตอบแทนให้แก่เจ้าหน้าที่ในการปราบปราม ผลิตยาเสพติดละทำการจำหน่ายภายใต้การควบคุม ลดโทษให้แก่ผู้ต้องขังที่ให้ข้อมูลเครือข่ายยาเสพติด เพิ่มโทษเจ้าหน้าที่รัฐที่มีความเกี่ยวข้องกับยาเสพติด เป็นต้น

กลุ่มที่ 5 พุทธรักษา “อะไรทำให้ระบบการควบคุม กักขัง และการแก้ไขฟื้นฟู ของเรือนจำ จึงไม่สามารถแก้ไขปัญหาการกระทำผิดซ้ำได้”

ปัจจัยที่ส่งผลให้ระบบการควบคุม กักขัง และการแก้ไขฟื้นฟู ของเรือนจำ จึงไม่สามารถแก้ไขปัญหาการกระทำผิดซ้ำได้ เช่น ขาดการจำแนกลักษณะหรือประเภทผู้ต้องขังให้เหมาะสมต่อการควบคุมและแก้ไข ขาดระบบการติดตามหลังการปล่อยตัวหรือการติดตามขาดประสิทธิภาพ การฝึกอาชีพไม่ตรงกับความต้องการของผู้ต้องขังหรือผู้พ้นโทษ คนในสังคมยังไม่เปิดโอกาสและยอมรับผู้ต้องขัง ผลตอบแทนจากการกระทำผิดสร้างมูลค่าให้มากกว่า และเรือนจำไม่เหมาะสมต่อการควบคุมและแก้ไข เป็นต้น

แนวทางการแก้ไขปัญหาระยะสั้น เช่น กำหนดลักษณะเกณฑ์การแบ่งแยกนักโทษ ปรับปรุงหลักเกณฑ์และวิธีการจำแนกผู้ต้องขังให้สอดคล้องต่อสภาพเศรษฐกิจ สังคม และพฤติกรรมแห่งการกระทำผิดในปัจจุบัน ส่งเสริมกำหนดให้ผู้ต้องขังได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น โดยอย่างน้อยต้องจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดให้ผู้ต้องขังที่ย้ายเรือนจำสามารถโอนหน่วยกิตเพื่อการศึกษาที่ต่อเนื่องได้ พัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษาในเรือนจำ จัดให้มีผู้ดูแลในการติดตามผลผู้พ้นโทษ จัดให้มีครูแนะแนวอาชีพที่เหมาะสมแก่ผู้ต้องขัง ฝึกอาชีพให้มีความสอดคล้องกับตลาดแรงงาน ใช้มาตรการทางภาษีเพื่อจูงใจให้ผู้ประกอบการรับผู้พ้นโทษเข้าทำงาน ใช้มาตรการริบทรัพย์สินของผู้ค้ายาเสพติดตามสัดส่วนของยาเสพติดที่ถูกจับกุม เป็นต้น

ระยะกลาง เช่น รัฐต้องจัดหางานให้ผู้ต้องขังหลังถูกปล่อยตัว แก้ไขกฎหมายให้ผู้พ้นโทษสามารถประกอบอาชีพได้ทุกประเภท พัฒนาการเชื่อมต่อบริการส่งต่อข้อมูลผู้พ้นโทษเมื่อกลับสู่ชุมชน ให้ทุนแก่ผู้ต้องขังที่พ้นโทษที่ผ่านเกณฑ์การฝึกอาชีพตามที่กำหนด ส่งเสริมให้ผู้พ้นโทษเป็นผู้ประกอบการในกิจการของตนเอง เป็นต้น

ระยะไกล เช่น แก้ไขกฎหมายในส่วนของอัตราโทษให้เหมาะสมกับการกระทำความผิด ดูแลความเป็นอยู่ของครอบครัวผู้ต้องขังในขณะที่ผู้ต้องขังยังอยู่ในเรือนจำ เพิ่มอัตราเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในศูนย์ยุติธรรมชุมชนให้เพียงพอต่อผู้พ้นโทษ รัฐต้องมีการประกันรายได้ผลงานของผู้ต้องขัง จัดตั้งกองทุนในการกัวยืมดอกเบี้ยต่ำให้แก่ผู้พ้นโทษเพื่อการประกอบอาชีพ จัดตั้งโรงงานหรือกิจการของรัฐเพื่อรับผู้พ้นโทษเข้าทำงาน เปิดให้ร้านขายยาทั่วไปขายยาเสพติดในราคาถูก และผู้ซื้อต้องทำการลงทะเบียนตนเอง เพื่อประโยชน์ในการวางแผนทางและบำบัดฟื้นฟู เป็นต้น

ผู้เข้ารับการอบรมจัดทำรายงานการศึกษาดูงาน ส่งภายในเวลาที่กำหนด จำนวน 3 กลุ่ม ประกอบด้วย

กลุ่มการเวก

- กรณีศึกษา “การพัฒนาและฟื้นฟูวิถีชีวิตให้กับผู้ต้องขังก่อนกลับสู่สังคม” ณ เรือนจำกลางราชบุรี ในวันจันทร์ที่ 2 มีนาคม 2563

เรือนจำกลางราชบุรีได้กำหนดนโยบายการดำเนินงานของเรือนจำ คือ ผู้ต้องขังที่ผ่านมาเคยทำอาชีพอะไรก็ให้ทำอย่างนั้น เช่น หากเคยขายกล้วยเตี้ยวก็ให้ทดลองทำขายในเรือนจำ โดยทางเรือนจำจะจัดหาทุนให้ ถ้าขายได้ดีมีกำไรสิ่งที่ผู้ต้องขังจะได้ไปก็คือเงินปันผล ซึ่งเงินปันผลที่ผู้ต้องขังได้ไปนี้ส่วนหนึ่งผู้ต้องขังก็จะนำไปใช้ในเรือนจำซึ่งจะช่วยลดภาระเรื่องเงินงบประมาณและลดภาระของทางบ้านของผู้ต้องขัง ซึ่งเป้าหมายสุดท้ายที่ต้องการให้เกิดขึ้นก็คือ การออม เพื่อว่าในวันที่ผู้ต้องขังออกจากเรือนจำไปจะได้ นำเอาสิ่งที่ทำนี้ไปประกอบอาชีพได้เลย แต่ถ้าคุมขังเอาไว้โดยไม่มีอาชีพหรือให้ผู้ต้องขังไปทำงานที่ไม่เกิดทักษะ เช่น การปลูกกระดากก็จะได้เงินเดือนละเพียง 26 บาท หรือการใส่หัวไฟแช็ก 1,000 หัวก็จะได้เพียง 5 บาท ซึ่งสิ่งเหล่านี้ไม่ก่อให้เกิดทักษะการทำงานอาชีพและไม่สร้างรายได้แต่อย่างใด โดยปลัดกระทรวงยุติธรรมได้กำหนดให้กรมราชทัณฑ์ดำเนินการตามตัวชี้วัดการดำเนินมาตรการให้เกิดรายได้แก่ผู้ต้องขัง เดือนละ 140 บาท ทำให้ผู้บัญชาการเรือนจำต้องพัฒนาทักษะอาชีพของผู้ต้องขังเพื่อให้เกิดรายได้ เช่นการทำกล้วยเตี้ยว การทำเบเกอรี่ การทำงานไม้ โดยการเพิ่มทักษะการประกอบอาชีพให้กับผู้ต้องขังในที่สุด และในประเด็นของการบริหารจัดการต้นทุน ทำให้ระบบเศรษฐกิจมีการขยายตัวเสริมเข้ามา เพราะเมื่อนักโทษมีรายได้ ก็จะเริ่มใช้เงินเพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐาน เช่น มีการซื้อยาหม่อง เสื้อผ้า อาหาร เมื่อมีการซื้อขายเกิดขึ้น ระบบเศรษฐกิจก็จะเหมือนกับเป็นบอลลูก คือมีการพองตัวขึ้นและส่งผลย้อนกลับมาทำให้ผู้ต้องขังนั้นมีรายได้เพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน แม้ว่าจะเป็นตัวชี้วัดที่ยากแต่เป็นตัวชี้วัดที่ทำแล้วมีความสุข

- กรณีศึกษา “เรือนจำความมั่นคงสูง และมาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด” ณ เรือนจำกลางเขabin ในวันจันทร์ที่ 2 มีนาคม 2563

แดน 4 แดนความมั่นคงสูงสุด หรือแดน Super Maximum เป็นอาคารความมั่นคง 4 ชั้น รับผู้ต้องขังได้ทั้งหมด 444 คน อาคารใช้หลัก Aero Dynamic ดังนั้นจะมีเครื่องปรับอากาศเพียง 2 แห่งคือ ที่ศูนย์ควบคุมระบบเพื่อหล่อเลี้ยงเครื่องเซิร์ฟเวอร์ กับที่ศูนย์ monitor ผ่านระบบ CCTV เท่านั้น เดิมเคยมีผู้ต้องขังประมาณ 400 คน แต่ปัจจุบันเหลือผู้ต้องขังเพียง 26 คน แดน 4 เป็นเพียงแดนเดียวที่ห้ามญาติเข้าเยี่ยม สภาพห้องขังมีลักษณะเป็นห้องพัสดุสามารถมองออกมายังภายนอกได้ เนื่องจากที่กักขังมีลักษณะเป็นสี่กรง มีระบบการควบคุมผู้ต้องขังผ่านระบบกล้องวงจรปิด (CCTV) ซึ่งมีกว่า 400 ตัว สำหรับดูแลพฤติกรรมต่าง ๆ ของผู้ต้องขังในเรือนนอนโดยที่เจ้าหน้าที่ไม่มีการปฏิสัมพันธ์กับผู้ต้องขังโดยตรง การติดต่อสื่อสารจะกระทำผ่านกล้องวงจรปิดเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตาม หากมีความจำเป็นที่ต้องติดต่อผู้ต้องขังโดยตรง เจ้าหน้าที่จะไปพร้อมกันไม่น้อยกว่า 2 คน สำหรับกรณีการเกิดเหตุผู้ต้องขังพยายามฆ่าตัวตายนั้นมีน้อยมาก ซึ่งเป็นการพยายามใช้ผ้าห่มผูกคอตาย แต่อย่างไรก็ตาม มีเจ้าหน้าที่เฝ้าคุมอนิเตอร์อยู่ที่จอ CCTV สามารถที่จะเข้าไปให้ความช่วยเหลือได้ทัน โดยในช่วงสามปีที่ผ่านมา มีเพียง 2 รายเท่านั้น สำหรับกิจกรรมประจำวันผู้ต้องขังแดน 4 สรุปได้ ดังนี้

- 05.30 น. ให้สัญญาณปลุกสวดมนต์
- 06.30 น. ตรวจสอบยอดผู้ต้องขังก่อนเปิดขัง
- 07.00 น. เปิดขังเข้าสนามอเนกประสงค์ และจัดเลี้ยงอาหารเช้าผู้ต้องขัง
- 08.00 น. เคารพธงชาติและสวดมนต์
- 13.30 น. เจ้าหน้าที่อบรมชี้แจงและดำเนินการตามมาตรการ ทบทวนวินัย และศาสนบำบัด (การนั่งสมาธิ)
- 14.30 น. จัดเลี้ยงอาหารเย็นผู้ต้องขัง
- 16.00 น. ตรวจสอบยอดผู้ต้องขังขึ้นเรือนนอน
- 18.00 น. ผู้ต้องขังสวดมนต์ และร้องเพลงสรรเสริญพระบารมี

หลังจากที่ผู้ต้องขังผ่านแดน 4 แล้วย้ายมาอยู่ที่แดน 3 หรือแดน 5 ซึ่งเป็นแดนเสริมสร้างแรงจูงใจนั้น ในแดนดังกล่าวได้กำหนดนโยบาย 5 ก้าวอย่างแห่งการเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วย

ก้าวอย่างที่ 1 ควบคุมปราบปรามยาเสพติดและสิ่งของต้องห้ามไม่ให้มีภายในเรือนจำ โดยมีการจู่โจมตรวจค้นห้องนอนและตู้ล็อกเกอร์เป็นประจำทุกวัน

ก้าวอย่างที่ 2 จัดระเบียบภายในเรือนจำภายใต้นโยบายเรือนจำสะอาดเป็นระเบียบสวยงามทุกตารางนิ้ว

ก้าวอย่างที่ 3 ฝึกอบรมวินัยผู้ต้องขัง สร้างนิสัยแห่งการรับผิดชอบให้แก่ผู้ต้องขัง

ก้าวอย่างที่ 4 เน้นการพัฒนาจิตใจผู้ต้องขังด้วยการสวดมนต์นั่งสมาธิเป็นการขัดเกลาด้านจิตใจต่อผู้ต้องขัง โดยมีกิจกรรมศาสนบำบัดและทำบุญตักบาตรพระสงฆ์

ก้าวอย่างที่ 5 สร้างการยอมรับจากสังคม เน้นการสร้างการยอมรับโดยให้ประชาชนรับรู้เรื่องราวที่ถูกต้องรวมถึงการสร้างทัศนคติที่ดี โดยการจัดกิจกรรมศึกษาดูงานเรือนจำกลางเขาบินจากหน่วยงานต่าง ๆ

ประโยชน์ที่ได้รับและข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนางานยุติธรรม

1. ทำให้ทราบถึงทิศทางการดำเนินการของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย ผลการศึกษาดูงานพบว่าบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมของไทยมีลักษณะของการดำเนินการปฏิบัติงานในทิศทางเดียวกัน ส่วนใหญ่มุ่งเน้นการลงโทษและปราบปรามผู้กระทำความผิดตามแนวคิดของการลงโทษเพื่อคุมขังผู้ร้าย (Crime Control Model) เห็นได้จากการกำหนดตัวชี้วัดการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งเป็นหน่วยงานกระบวนการยุติธรรมแรกที่มีเป้าประสงค์ต่อจำนวนของผู้กระทำผิดที่ถูกจับกุม

การพิจารณาสิ่งฟ้องคดีของพนักงานอัยการและการพิจารณาตัดสินคดีของผู้พิพากษาดำเนินการไปตามกระบวนการยุติธรรมโดยไม่ชักช้า เพื่อตอบสนองต่อความรู้สึกของประชาชนในสังคมและเพื่อผู้ได้รับผลต่อความเสียหายในคดีรู้สึกว่าได้รับการเยียวยาแก้ไขความเสียหายที่เกิดขึ้น ทำให้ข้อสันนิษฐานที่ว่าผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์และมีความแตกต่างจากผู้ต้องหาที่ตัดสินคดีไปแล้วนำมาใช้บังคับได้น้อย ส่งผลให้มีจำนวนผู้ต้องขังที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมมากขึ้น เมื่อเทียบกับประชากรไทยที่มีอยู่ 60,000,000 คน ปัจจุบันมีนักโทษประมาณ 374,000 คน ขณะที่เรือนจำประเทศไทยมีประมาณ 140 แห่ง ซึ่งสามารถรองรับนักโทษได้ไม่เกิน 120,000 คน ทำให้เกิดปัญหานักโทษล้นเรือนจำสอดคล้องกับสภาพปัญหาที่พบจากการศึกษาดูงานเรือนจำกลางราชบุรี โดยพบว่าผู้ต้องขังเรือนจำกลางราชบุรีมีสภาพความเป็นอยู่ที่แออัด เรือนนอนของผู้ต้องขังมีความคับแคบ เดิมกรมราชทัณฑ์ยังขาดต้นทุนสำหรับการใช้ในการฝึกอบรมผู้ต้องขัง แต่ปัจจุบันกรมราชทัณฑ์ได้มีการจัดหางบประมาณเพื่อใช้ในการดูแลและฝึกอบรมวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขัง เพื่อเป็นแรงจูงใจให้ผู้ต้องขังประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดี โดยสามารถนำวิชาชีพที่ได้เรียนรู้ในขณะที่ถูกคุมขังในเรือนจำไปใช้เป็นแนวทางการหารายได้ให้กับตนเองและครอบครัวภายหลังที่พ้นโทษ ซึ่งกรม

ราชทัณฑ์ได้จัดให้มีกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อจัดการรายได้แก่ผู้ต้องขังตามนโยบายที่กระทรวงยุติธรรมกำหนดตัวชี้วัด เช่น การทำ ก๋วยเตี๋ยว การทำเบเกอรี่ การทำงานไม้ โดยเพิ่มทักษะการประกอบอาชีพให้กับผู้ต้องขังเหล่านี้ ผู้ต้องขังจึงมีรายได้ และมีความ เป็นอยู่ที่ดีมากขึ้น

2. ทำให้ทราบถึงสาเหตุของปัญหาของนักโทษล้นเรือนจำจากสถิติการใช้มาตรการพักการลงโทษหรือลดวันต้องโทษใน เรือนจำกลางราชบุรี พบว่า อัตราการกระทำผิดซ้ำของผู้กระทำผิดในเรือนจำกลางราชบุรีมีน้อย โดยผู้กระทำ ความผิดที่ออกไประหว่างการพักการลงโทษหรือได้รับการลดวันต้องโทษมีเพียงร้อยละ 3 เท่านั้นที่กลับมากระทำผิดซ้ำ ส่วนใหญ่ นักโทษสละสิทธิ์ที่จะได้รับสิทธิการพักโทษหรือการได้รับการลดวันต้องโทษ โดยผู้ต้องขังไม่ประสงค์ให้มีการสืบเสาะ ประวัตินตนเองเนื่องจากกลัวว่าจะพบคดีอื่นที่ผู้ต้องขังมีคดีติดไว้และจะทำให้ผู้ต้องขังถูกเพิ่มเติมโทษในฐานะความผิดอื่นหรือ เป็นกรณีที่ถูกอุปการะของนักโทษไม่ประสงค์ให้นักโทษนั้นออกมาจากเรือนจำเช่นเดียวกัน

อัตราการกลับมากระทำผิดซ้ำของนักโทษที่ถูกปล่อยตัวตามหมายโดยถูกต้องซึ่งตามระยะเวลาต้องโทษมีเป็น จำนวนมากหากเปรียบเทียบกับผู้กระทำผิดที่ออกไปจากเรือนจำโดยใช้มาตรการพักการลงโทษหรือลดวันต้องโทษ ซึ่งการ ไม่ประสงค์จะใช้มาตรการพักการลงโทษหรือลดวันต้องโทษของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางราชบุรีและการกระทำผิดซ้ำของผู้กระทำผิดที่ถูกปล่อยตัวตามหมายเมื่อครบระยะเวลาต้องโทษเป็นสาเหตุที่สำคัญของปัญหาของนักโทษล้นเรือนจำ

3. ทำให้ทราบถึงนโยบายและวิธีการพัฒนาเรือนจำของกรมราชทัณฑ์ จากการศึกษาดูงานเรือนจำกลางเขาบินพบว่า รัฐได้ จัดหามาตรการและวิธีการในการรองรับนักโทษในเรือนจำที่มีจำนวนเพิ่มสูงขึ้น โดยคณะรัฐมนตรีได้มีมติให้จัดตั้งสถาบันบำบัด พิเศษเพื่อแก้ไขปัญหาคriminalและให้การให้มีการบำบัดรักษาฟื้นฟูผู้ต้องขังคดีอาชญากรรมให้โทษ ด้วยการจัดหาสถานที่เรือนจำที่ มีความกว้างและปลอดภัยของประชาชน รวมทั้งพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ของนักโทษในเรือนจำ โดยให้ใช้พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ เขาบินที่มีเนื้อที่ทั้งสิ้น 1,475 ไร่ โดยพื้นที่ที่ดินป่าสงวนแห่งชาติเขาบิน ตำบลน้ำพุ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี จำนวน 300 ไร่ ให้ก่อสร้างเป็นทัณฑสถานบำบัดพิเศษราชบุรี โดยกำหนดให้เป็นสถานที่ควบคุมอบรมและฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง เนื้อที่ 86 ไร่ 1 งาน 2 ตารางวา กำแพงโดยรอบคอนกรีตเสริมเหล็กสูง 7 เมตร เป็นรูป 8 เหลี่ยม ตึกอำนวยการสำนักงานและประตูทางเข้า เรือนจำอยู่ทางทิศใต้ ทิศตะวันออกของกำแพงห่างจากภูเขาหินลับ ประมาณ 300 เมตร ด้านทิศเหนือเป็นพื้นที่ป่าสงวน (ป่า เฉลิมพระเกียรติ 5 ธันวาคมหาราช เป็นป่าสะเดา) ด้านทิศตะวันออกพื้นที่ราบลุ่มปลูกบ้านพักอาศัยของข้าราชการราชทัณฑ์ รวมทั้งพื้นที่บางส่วนปลูกบ้านพักอาศัยให้กับข้าราชการราชทัณฑ์ สังกัดทัณฑสถานบำบัดพิเศษราชบุรี

ต่อมาในปี พ.ศ. 2546 ได้มีการเปลี่ยนชื่อจากเรือนจำกลางราชบุรี มาเป็น “เรือนจำกลางเขาบิน” และใช้เป็นสถานที่ สำหรับควบคุมผู้ต้องขังที่มีกำหนดโทษตั้งแต่ 15 ปี ถึงตลอดชีวิต เนื่องจากเป็นเรือนจำที่มีระดับความมั่นคงสูง เหมาะสมในการ ควบคุมผู้ต้องขังที่มีกำหนดโทษสูงและเป็นผู้ร้ายร้ายสำคัญ มีอัตราความจุมาตรฐาน 1,470 คน อัตราความจุเต็มที่ 3,000 คน ตามคำสั่งกระทรวงยุติธรรม ที่ 273/2546 ลงวันที่ 28 กรกฎาคม 2546 ประกาศใช้ราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศทั่วไป เล่ม 120 ตอนพิเศษ 886 วันที่ 13 สิงหาคม 2546

แนวทางการพัฒนากระบวนการยุติธรรมของไทย

1. ควรมีการจำแนกประเภทคดีและกำหนดโทษผู้กระทำผิดให้มีความเหมาะสม โดยนำมาตรการการลงโทษอย่างอื่น มาใช้กับผู้กระทำผิดในคดีบางประเภทอันเป็นการเลี่ยงการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม เช่น ผู้กระทำผิดคดีแพ่ง และ ผู้กระทำผิดในคดีอาญาที่ได้รับโทษปรับแต่ไม่มีเงินค่าปรับ และผู้กระทำผิดในคดีอื่น เช่น คดีเกี่ยวกับยาเสพติด คดี เกี่ยวกับทรัพย์สิน คดีทางการเมือง คดีเกี่ยวกับกฎหมายเทคโนโลยีและคอมพิวเตอร์ ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับคดีที่มีการกระทำผิดต่อ ชีวิต ร่างกาย และเสรีภาพของผู้อื่น และมีใช้ผู้กระทำผิดโดยสันดาน (Habitual Criminal)

2. ควรมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย โดยมีช่องทางเลือกเกี่ยวกับวิธีการการลงโทษด้วยวิธีอื่นแทนการใช้โทษจำคุกและการ ประหารชีวิตกับผู้กระทำผิดให้มากขึ้น

3. ควรจัดให้มีการอบรมและจัดให้มีเวทีวิพากษ์เกี่ยวกับการนำใช้มาตรการลงโทษด้วยวิธีอื่นแทนการใช้มาตรการลงโทษ จำคุกและการลงโทษประหารชีวิตให้มากขึ้น

4. หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ควรร่วมมือร่วมใจกันในการเสริมสร้างองค์ความรู้ อบรมสั่งสอน และปลูกฝังบุตรหลานหรือนักเรียนให้มีความเคารพต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ตลอดจนปลูกจิตสำนึกในยึดมั่นในเรื่องของคุณธรรม จริยธรรมและคุณค่าทางจิตใจมากกว่าคุณค่าทางวัตถุ

5. สื่อและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรนำเสนอถึงข้อดีของแนวคิดการฟื้นฟูและการให้โอกาสผู้กระทำความผิดในการกลับตัวกลับใจเป็นคนดี เพื่อคืนสู่สังคม ตลอดจนสร้างจิตสำนึกและข้อคิดกับบุคคลในสังคมให้เข้าใจถึงความพลั้งพลาดของผู้กระทำความผิดและสภาวะกดดัน อันเป็นสาเหตุของการกระทำผิดเสมือนผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลในครอบครัวหรือคนที่ตนเองรู้จัก

6. สื่อและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรเผยแพร่ข้อมูล กฎหมาย และกรณีตัวอย่างของการตัดสินลงโทษในคดีความผิดร้ายแรงต่อสาธารณะให้เป็นที่ประจักษ์ เพื่อยับยั้งและเป็นการข่มขู่ต่อบุคคลที่จะกระทำความผิดหรือบุคคลที่จะกลับมาก่อทำความผิดซ้ำ

กลุ่มสาระลง

- กรณีศึกษา “ศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง” ณ สำนักงานศาลปกครองเพชรบุรี ในวันอังคารที่ 3 มีนาคม

2563

ศาลปกครองแบ่งออกเป็น 2 ชั้น ตามมาตรา 7 วรรคหนึ่งแห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ ได้แก่ ศาลปกครองชั้นต้น ศาลปกครองสูงสุด โดยแต่ละชั้นมีสาระสำคัญ ดังนี้

1. ระดับศาล ประกอบไปด้วย ศาลปกครองสูงสุด ศาลปกครองชั้นต้น ซึ่งมี 2 ประเภทตามมาตรา 7 วรรคหนึ่ง (2) ในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ ได้แก่ ศาลปกครองกลาง และศาลปกครองในภูมิภาค

2. ตุลาการ ประกอบไปด้วย ตุลาการองค์คณะ และตุลาการนอกองค์คณะ หรือเรียกว่าตุลาการผู้แถลงคดี ระบบตุลาการของศาลปกครองจะมีความแตกต่างกับระบบตุลาการของศาลพิพากษา โดยศาลปกครองจะมีรูปแบบของตุลาการองค์คณะประกอบไปด้วยผู้พิพากษาอย่างน้อย 3 คน เป็นองค์คณะในการพิจารณาคดี สำหรับตุลาการนอกองค์คณะหรือตุลาการผู้แถลงคดี จะไม่ใช่ตุลาการที่ทำคดี แต่สามารถทำคำวินิจฉัยได้ แต่คำวินิจฉัยของตุลาการผู้แถลงคดีไม่สามารถชี้ขาดในคดีได้ ทำได้เพียงแต่เป็นความเห็นหรือเป็นการให้ความเห็นกับองค์คณะตุลาการเจ้าของคดีแต่เพียงเท่านั้น

คู่กรณีในคดีปกครอง

ความแตกต่างระหว่างการเรียกขานโจทก์จำเลยในคดีระหว่างศาลยุติธรรมและศาลปกครองก็มีความแตกต่างกัน โดยในคดีปกครอง คู่ความจะถูกเรียกว่า “คู่กรณี” ซึ่งประกอบไปด้วย ฝ่ายผู้ฟ้องคดีและฝ่ายผู้ถูกฟ้องคดี โดยผู้มีสิทธิฟ้องคดีปกครองแบ่งได้ออกเป็น 2 ประเภท คือ 1.ผู้มีสิทธิฟ้องคดีโดยผลของกฎหมาย ซึ่งได้แก่ ผู้ตรวจการแผ่นดิน 2.ผู้มีสิทธิฟ้องตามความเป็นจริง โดยกำหนดเงื่อนไขในการฟ้อง ได้แก่ ผู้ฟ้องคดีจะต้องเป็นผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายหรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้ หรือต้องได้รับการแก้ไขหรือเยียวยาความเดือดร้อนหรือความเสียหายหรือยุติข้อโต้แย้งต้องมีคำบังคับตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 72

รูปแบบการดำเนินคดีปกครอง

การดำเนินคดีปกครองจะใช้ระบบไต่สวน กล่าวคือ เป็นระบบผู้ใดกล่าวอ้าง ผู้นั้นนำสืบ องค์คณะจะทำหน้าที่รับฟังและบันทึกข้อมูลในกระบวนการพิจารณา โดยองค์คณะจะเป็นผู้ควบคุมกระบวนการพิจารณาทั้งหมด ซึ่งมีความแตกต่างจากคดีแพ่งที่จะมีการตรวจสอบเบื้องต้นแค่เขตอำนาจศาล การจ่ายค่าธรรมเนียมศาลว่าครบถ้วนหรือไม่แล้วประทับรับฟ้อง แต่ในคดีปกครองที่ใช้ระบบไต่สวน ศาลจะเป็นผู้ดำเนินกระบวนการตั้งแต่ยื่นฟ้องซึ่งจะใช้ระยะเวลามากกว่าศาลยุติธรรมกว่าจะรู้ว่าศาลรับคำฟ้องหรือไม่ เพราะผู้พิพากษาต้องทำหน้าที่เป็นผู้ไต่สวนข้อมูลทั้งหมด ระบบการไต่สวนจะไม่มี การสืบพยานโจทก์จำเลย เมื่อศาลเริ่มไต่สวน คู่กรณีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดจะถามซักถามค้ำกันเองไม่ได้ต้องถามผ่านผู้พิพากษา ระบบไต่สวน ไม่มีการชี้สองสถาน ไม่มีการยื่นบัญชีพยาน ไม่มีการขอให้ศาลวินิจฉัยชี้ขาดข้อกฎหมาย ห้ามถามค้ำ ห้ามถามถึง ห้ามแถลงปิดคดี ซึ่งสะท้อนความแตกต่างว่าไม่สามารถวินิจฉัยพิจารณาความแพ่งมาใช้ได้เลย รูปแบบการดำเนินคดีปกครองที่เรียกง่ายอีกประการคือ สามารถฟ้องผ่านระบบไปรษณีย์ได้ ซึ่งผู้พิพากษาสามารถอ่านผ่านระบบออนไลน์แล้ว หากเอกสารไม่ครบ สำนวนไม่รู้เรื่อง หรือ

มีการฟ้องผิดตัว ศาลก็จะเป็นผู้ดูแล ปรับแก้ไขให้ซึ่งกระบวนการเรียบง่ายนี้จะไม่มีการฟ้องกล่าวหาและการดำเนินคดีปกครองไม่ต้องใช้ทนายความ

ขั้นตอนการดำเนินคดีในศาลปกครองชั้นต้น

กระบวนการพิจารณาในคดีปกครองมีความแตกต่างจากกระบวนการพิจารณาคดีในระบบศาลยุติธรรมโดยสิ้นเชิง โดยสามารถสรุปเป็นลำดับขั้นตอนได้ดังนี้ คือ

1. การแสวงหาข้อเท็จจริงจากคู่กรณี ประกอบไปด้วย คำฟ้อง คำให้การ คำคัดค้าน คำให้การ และ คำให้การเพิ่มเติม การเสนอข้อหาต่อศาลปกครองเพื่อขอให้ศาลปกครองรับเป็นคำฟ้องหรือคำร้องขอไว้พิจารณาพิพากษาต่อไป โดยผู้ฟ้องคดีต้องทำคำฟ้องเป็นหนังสือและมีสาระสำคัญตามที่กฎหมายนี้กำหนด โดยทั้งนี้จะยื่นฟ้องต่อศาลที่มีอำนาจด้วยตนเอง หรือโดยส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนต่อศาลที่ผู้ถูกฟ้องคดีมีภูมิลำเนาหรือศาลที่มูลคดีเกิดขึ้นก็ได้

การรับคำฟ้อง เมื่อผู้ฟ้องคดีได้ยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครองชั้นต้นหรือศาลปกครองสูงสุดแล้วแต่กรณี เจ้าหน้าที่ศาลที่รับคำฟ้องต้องตรวจคำฟ้องที่ยื่นนั้นในเบื้องต้นว่า มีรายการครบถ้วนสมบูรณ์หรือไม่ หากไม่ครบถ้วนให้เจ้าหน้าที่แนะนำให้ผู้ถูกฟ้องคดีแก้ไขคำฟ้องให้ถูกต้อง แต่หากผู้ฟ้องคดีไม่แก้ไขเจ้าหน้าที่ต้องรับคำฟ้องนั้นไว้จะปฏิเสธไม่ได้ และเมื่อรับคำฟ้องไว้แล้วต้องออกใบรับให้ผู้มายื่นคำฟ้อง และลงทะเบียนคดีในสารบบความ หลังจากนั้นจึงเสนออธิบดีศาลปกครองชั้นต้นหรือศาลปกครองสูงสุดแล้วแต่กรณีเพื่อจ่ายสำนวนต่อไป เมื่ออธิบดีศาลปกครองชั้นต้นหรือศาลปกครองสูงสุดได้รับคำฟ้องจากเจ้าหน้าที่ของศาลแล้ว อธิบดีศาลปกครองชั้นต้นหรือศาลปกครองสูงสุดจะจ่ายสำนวนคดีให้กับองค์คณะและตุลาการผู้แถลงคดีที่มีความเชี่ยวชาญในประเภทคดีนั้น ๆ หรือองค์คณะที่รับผิดชอบตามพื้นที่ในกรณีที่มีการจัดองค์คณะดังกล่าวไว้ โดยศาลปกครองชั้นต้นนั้นต้องมีองค์คณะตุลาการอย่างน้อย 3 คน ส่วนศาลปกครองสูงสุดต้องมีตุลาการอย่างน้อย 5 คน

โดยตุลาการหัวหน้าคณะในองค์คณะนั้นจะแต่งตั้งตุลาการในคณะคนหนึ่งเป็นตุลาการเจ้าของสำนวน เพื่อเป็นผู้ดำเนินการตรวจคำฟ้อง รวบรวมข้อเท็จจริงจากคำฟ้องคำชี้แจงคู่กรณี และรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เมื่อคำฟ้องอยู่ในอำนาจของศาลปกครองแล้ว ศาลต้องส่งหมายเรียกและนำส่งสำเนาคำฟ้องให้แก่ผู้ถูกฟ้องคดี เพื่อให้ทำคำให้การมายื่นในคดีภายในระยะเวลาตามที่ศาลกำหนดไว้ ผู้ฟ้องคดีทำคำคัดค้าน คำให้การ หรือแจ้งความประสงค์ไม่ทำคำคัดค้านคำให้การภายในกำหนดเวลา

หลักวิธีการพิจารณาคดีปกครองที่ใช้ระบบไต่สวนนั้นเป็นระบบที่ตุลาการศาลปกครองมีหน้าที่แสวงหาข้อเท็จจริงทั้งปวงที่เกี่ยวข้องกับคดีโดยไม่จำกัดเฉพาะที่คู่กรณีได้เสนอมา ถ้าศาลเห็นว่าพยานหลักฐานที่ทั้งสองฝ่ายนำเสนอต่อศาลนั้นยังไม่ครบถ้วนเพียงพอที่จะพิจารณาพิพากษาคดี ศาลก็สามารถรวบรวมและแสวงหาพยานหลักฐานได้ด้วยตนเองได้ การคัดค้านคำให้การถือเป็นกระบวนการสำคัญ อาจกล่าวได้ว่าเป็นกระบวนการต่อสู้ในยกที่สอง หลังจากผู้ถูกฟ้องคดีทำคำให้การหมดแล้ว และผู้ถูกฟ้องจะคัดค้านคำให้การโดยต้องทำภายใน 30 วัน กระบวนการนี้สำคัญ ถ้าไม่ยื่นภายในกำหนด หรือจะไม่ยื่นก็ต้องมีหนังสือแจ้งว่าจะไม่ยื่นคำคัดค้าน ไม่เช่นนั้น อาจจะต้องสั่งจำหน่ายคดี อย่างไรก็ตาม แม้จะสิ้นสุดกำหนดระยะเวลาที่ศาลกำหนดให้มีการแสวงหาข้อเท็จจริงก็ตาม แต่ศาลสามารถเรียกคู่กรณีมาสอบถามหรือขอพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้

2. การจัดทำคำพิพากษา ประกอบไปด้วย การจัดทำบันทึกตุลาการเจ้าของสำนวนการกำหนดวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริง การนัดนั่งพิจารณาคดีครั้งแรก และอ่านคำพิพากษาเมื่อผ่านกระบวนการรับคำฟ้องแล้ว หากตุลาการเจ้าของสำนวนเห็นว่าข้อเท็จจริงที่ปรากฏในคำฟ้องสามารถวินิจฉัยชี้ขาดคดีได้โดยไม่จำเป็นต้องมีการแสวงหาข้อเท็จจริงในคดีอีก หรือเมื่อพิจารณาข้อเท็จจริงที่ได้จากคู่กรณี หรือจากการแสวงหาข้อเท็จจริงของศาลเองในภายหลัง ตุลาการเจ้าของสำนวนมีอำนาจจัดทำบันทึกสรุปข้อเท็จจริงประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยและความเห็นเกี่ยวกับประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยพร้อมสำนวนคดีเสนอให้องค์คณะพิจารณาดำเนินการต่อไป ซึ่งในการบันทึกนี้ตุลาการเจ้าของสำนวนจะต้องเสนอความเห็นของตนในการวินิจฉัยคดีด้วยว่าควรวินิจฉัยในแนวทางใด และควรเตรียมร่างคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดคดีไว้ด้วย

ในกรณีที่องค์คณะพิจารณาสำนวนคดีดังกล่าวแล้วเห็นว่าไม่มีกรณีที่ต้องแสวงหาข้อเท็จจริงเพิ่มเติม ตุลาการหัวหน้าคณะจะมีคำสั่งกำหนดวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริง แล้วส่งสำนวนคดีให้อธิบดีศาลปกครองชั้นต้น หรือศาลปกครองสูงสุดแล้วแต่กรณีเพื่อดำเนินการต่อไป เมื่ออธิบดีศาลปกครองชั้นต้นหรือประธานศาลปกครองสูงสุดแล้วแต่กรณีพิจารณาแล้ว เห็นว่าไม่มีกรณีที่จะต้องแสวงหาข้อเท็จจริงเพิ่มเติมแล้ว ก็จะส่งสำนวนคดีนั้นไปให้ตุลาการผู้แถลงคดีจัดทำคำ

แถลงการณ์เป็นหนังสือเรียกว่า “คำแถลงการณ์ปิดคดี” เมื่อตุลาการผู้แถลงคดีได้จัดทำแถลงการณ์เป็นหนังสือหรือสามารถเสนอคำแถลงการณ์ด้วยวาจาได้แล้ว องค์คณะจะกำหนดวันนั่งพิจารณาคดีครั้งแรกต่อไปหลังจากที่ได้หารือกับอธิบดีศาลปกครองชั้นต้นหรือประธานศาลปกครองสูงสุดแล้ว ทั้งนี้ เพื่อให้คู่กรณีมีโอกาสมาแถลงด้วยวาจาต่อหน้าองค์คณะ ในการนี้ ศาลจะต้องส่งสรุปข้อเท็จจริงของตุลาการเจ้าของสำนวนให้คู่กรณีทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 7 วัน

ในการนั่งพิจารณาคดีครั้งแรกจะเริ่มด้วยการที่ตุลาการเจ้าของสำนวนสรุปข้อเท็จจริงและประเด็นของคดี หลังจากนั้นคู่กรณีสามารถแถลงด้วยวาจาประกอบคำแถลงเป็นหนังสือที่ยื่นไว้แล้วโดยให้ผู้ฟ้องคดีแถลงก่อน เมื่อเสร็จสิ้นการแถลงและการนำพยานหลักฐานมาสืบของคู่กรณีแล้ว ตุลาการผู้แถลงคดีจะชี้แจงด้วยวาจาประกอบคำแถลงการณ์เป็นหนังสือหรือเสนอคำแถลงการณ์ด้วยวาจาต่อองค์คณะ ในการนี้บุคคลซึ่งไม่ได้รับอนุญาตจากศาลจะอยู่ในห้องพิจารณาไม่ได้ ในการแถลงการณ์ของตุลาการผู้แถลงคดีนั้น ตุลาการผู้แถลงคดีจะเสนอความเห็นในการวินิจฉัยคดีของตนโดยอิสระต่อองค์คณะว่าเป็นอย่างใด ความเห็นของตุลาการผู้แถลงคดีจะเป็นสิ่งที่ถ่วงดุลความเห็นขององค์คณะ เพราะจะทำให้ห้ององค์คณะต้องมีความละเอียดรอบคอบ และมีเหตุผลสนับสนุนอย่างแน่นแฟ้นในการพิพากษาพิพากษาคดีปกครองแต่ละคดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากมีความเห็นแตกต่างไปจากความเห็นของตุลาการผู้แถลงคดี

เมื่อเสร็จสิ้นการแถลงการณ์ของตุลาการผู้แถลงคดี ตุลาการหัวหน้าคณะจะนัดประชุมปรึกษาเพื่อพิพากษาหรือมีคำสั่ง โดยจะกระทำในวันเดียวกับวันที่ตุลาการผู้แถลงคดีชี้แจงก็ได้ นอกจากนั้นอธิบดีศาลปกครองชั้นต้นมีอำนาจที่จะให้มีการวินิจฉัยปัญหาหรือคดีที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองชั้นต้นได้ หากเห็นว่าเป็นคดีที่มีความสำคัญ เช่น เป็นคดีเกี่ยวกับประชาชนเป็นจำนวนมากหรือเกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะที่ส่งผลกระทบต่ออย่างมาก หรือเป็นการวางหลักกฎหมายปกครองที่สำคัญ เป็นต้น

ในกรณีที่คำพิพากษาหรือคำสั่งใดจะต้องกระทำโดยตุลาการหลายคน คำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นจะต้องบังคับตามความเห็นของฝ่ายข้างมาก หากตุลาการผู้ใดมีความเห็นแย้งจะต้องทำความเห็นแย้งไว้ในคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น ในกรณีที่คำพิพากษาศาลปกครองมีการกำหนดคำบังคับ คู่กรณีจะต้องปฏิบัติตามคำบังคับนับแต่วันที่กำหนดในคำพิพากษาเป็นต้นไปจนถึงวันที่คำพิพากษานั้นถูกเปลี่ยนแปลงแก้ไข กลับ หรืองดเสีย อย่่างไรก็ดี หากเป็นกรณี คำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้น ต้องรอการปฏิบัติตามคำบังคับไว้จนกว่าจะพ้นระยะเวลาอุทธรณ์หรือถ้ามีการอุทธรณ์ ต้องรอการบังคับคดีไว้จนกว่าคดีจะถึงที่สุด

ขั้นตอนการดำเนินคดีในศาลปกครองสูงสุด

การอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้น ผู้ที่ไม่พอใจในคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้น อาจอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งดังกล่าวต่อศาลปกครองได้ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น โดยจะต้องยื่นอุทธรณ์ต่อศาลปกครองชั้นต้นที่มีคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น ศาลปกครองสูงสุดมีอำนาจพิจารณาพิพากษายกอุทธรณ์ ยืน กลับ หรือแก้คำพิพากษาหรือคำสั่งศาลปกครองชั้นต้นได้ รวมทั้งมีอำนาจสั่งยกคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้นแล้วส่งสำนวนคดีคืนไปให้พิพากษาหรือมีคำสั่งใหม่หรือกำหนดให้พิจารณาคดีนั้นใหม่ทั้งหมดหรือบางส่วนแล้วพิพากษาหรือมีคำสั่งใหม่ หรือดำเนินการตามคำชี้ขาดของศาลปกครองสูงสุดแล้วพิจารณาหรือพิพากษาหรือมีคำสั่งไปตามรูปคดีเมื่อศาลปกครองมีคำพิพากษาหรือคำสั่งแล้ว ศาลปกครองจะกำหนดคำบังคับให้คู่กรณีหรือผู้ที่เกี่ยวข้องปฏิบัติเพื่อให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครอง หากคู่กรณีหรือผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ปฏิบัติตามคำบังคับก็ต้องบังคับคดีดังกล่าวให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครอง

ประโยชน์ที่ได้รับและข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนางานยุติธรรม

1. ทราบถึงบทบาท อำนาจหน้าที่ของศาลปกครอง และวิธีพิจารณาคดีปกครองที่มีความแตกต่างกับวิธีพิจารณาความแพ่ง โดยสิ้นเชิง ไม่ว่าจะเป็นโครงสร้างของศาลปกครอง ระดับชั้นของศาลปกครอง รูปแบบของตุลาการ คู่กรณีที่มีสิทธิยื่นคำฟ้องต่อศาลปกครอง คดีที่อยู่และไม่อยู่ในอำนาจของศาลปกครอง รวมไปถึงคดีที่ศาลปกครองสูงสุดสามารถรับไว้พิจารณาคดีได้ รูปแบบการดำเนินคดี ขั้นตอนการดำเนินคดีของศาลปกครองที่ใช้ระบบไต่สวน มิใช่ระบบกล่าวหาแบบคดีปกติทั่วไป ขั้นตอนการ

ดำเนินคดีในศาลปกครองชั้นต้น ประกอบไปด้วยกระบวนการสำคัญ ได้แก่ การแสวงหาข้อเท็จจริงจากคู่กรณี การจัดทำคำพิพากษา และขั้นตอนการดำเนินคดีในศาลปกครองสูงสุด รวมถึงกระบวนการบังคับคดีปกครอง

2. ทราบถึงลักษณะเฉพาะที่สะท้อนถึงระบบการตรวจสอบถ่วงดุลที่ดีของการพิจารณาคดีปกครองที่มีความแตกต่างคดีทั่วไปของระบบศาลยุติธรรม

3. ทราบถึงความเป็นมาของศาลปกครองเพชรบุรี ซึ่งเป็นศาลที่จัดตั้งขึ้นในภูมิภาคเพื่อให้บริการแก่ประชาชนในพื้นที่ 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม รวมถึงบริการต่าง ๆ ของศาลปกครองเพชรบุรีไม่ว่าจะเป็นการฟ้องคดีผ่านระบบ E-Court การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครอง ซึ่งบริการทั้งสองประเภทจะช่วยลดภาระการมาศาลโดยไม่จำเป็นแก่ประชาชนรวมไปถึงลดปริมาณคดีที่จะขึ้นสู่ศาล

ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนากระบวนการยุติธรรม

1. ส่งเสริมการสร้างการรับรู้ให้แก่ส่วนราชการและประชาชนเกี่ยวกับขั้นตอนแนวปฏิบัติในการดำเนินคดีปกครองแต่ละขั้นตอนให้มีความหลากหลายและสามารถเข้าถึงได้มากขึ้น เนื่องจากการดำเนินคดีปกครองและกระบวนการพิจารณาคดีปกครองมีความแตกต่างกับกระบวนการพิจารณาในคดีแพ่งและคดีอาญาทั่วไป โดยเฉพาะการใช้ระบบไต่สวน การมีระบบตุลาการนอกศาลหรือตุลาการผู้แถลงคดี การให้บริการในระบบ Electronic ของศาลปกครองในภูมิภาคซึ่งจะช่วยลดภาระของประชาชนในการเดินทางมาศาล

ซึ่งกระบวนการเหล่านี้จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการสื่อสารและสร้างการรับรู้ให้ประชาชนได้เข้าใจอย่างไรก็ดี ประชาชนในระดับภูมิภาคอาจจะยังไม่สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ การสร้างการรับรู้ผ่านสื่ออาจจะพิจารณาทั้งระบบ offline กล่าวคือผ่านบุคคล ได้แก่ เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ยุติธรรมจังหวัด ยุติธรรมชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผ่านระบบ online ได้แก่ social media ต่าง ๆ ทั้ง line, facebook หรือ applications ต่าง ๆ นอกจากสื่อแผ่นพับ โปสเตอร์ เพื่อให้เข้าถึงประชาชนกลุ่มเป้าหมายเพิ่มมากขึ้น

2. การให้บริการผ่านระบบ Electronic ควรจะมีแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนในการกำหนดห้วงระยะเวลาดำเนินการในแต่ละขั้นตอนที่จะใช้ระบบ Electronic

ข้อเสนอเกี่ยวกับการพัฒนาระบบงานยุติธรรม

1. ส่งเสริมให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครองแทนการฟ้องคดีในชั้นศาลเนื่องจากในคดีปกครองมักจะมีหน่วยงานภาครัฐเป็นคู่กรณีฝ่ายหนึ่ง และประชาชน หรือภาคเอกชนเป็นคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง เมื่อพิจารณาในด้านความพร้อมแล้ว ไม่สามารถปฏิเสธได้ว่า หน่วยงานภาครัฐมักจะได้เปรียบประชาชนหรือภาคเอกชนในการสู้คดี การหาพยานหลักฐาน แม้ศาลปกครองจะใช้รูปแบบการดำเนินคดีแบบไต่สวน ซึ่งสามารถให้ความช่วยเหลือคู่กรณีที่เป็นเอกชนได้เป็นอย่างดี แต่ก็ปฏิเสธได้ว่าอำนาจต่อรองของภาครัฐนั้นยังมีสูงกว่า ดังนั้น การส่งเสริมให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครองโดยใช้ผู้ไกล่เกลี่ยที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ให้มากขึ้นจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งเพื่อลดปริมาณคดีที่จะขึ้นสู่ศาลและลดภาระการต่อสู้คดีของประชาชน

ทั้งนี้ การส่งเสริมให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครองมาใช้ในระยะเริ่มแรก อาจกำหนดทุนทรัพย์ของคดีปกครองที่ไม่มาก เช่น ทุนทรัพย์พิพาทของคดีไม่เกิน 5 ล้านบาท อาจกำหนดให้ต้องเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนที่จะนำมาฟ้องคดีโดยไม่เห็นระยะเวลาของคดีที่อยู่ในกระบวนการไกล่เกลี่ยเป็นอายุความ เป็นต้น ทั้งนี้ ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครองเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการและประโยชน์ที่จะได้รับจากกระบวนการดังกล่าว

2. ส่งเสริมให้มีการนำระบบไต่สวนมาใช้ในกระบวนการพิจารณาคดีประเภทอื่นให้มากขึ้น ปัจจุบันแม้กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจะได้มีการปรับปรุงให้มีลักษณะของการนำระบบไต่สวนมาใช้แทนระบบกล่าวหาในคดีอาญา แต่ในทางปฏิบัติ ผู้ทำหน้าที่บังคับใช้กฎหมายอาจจะยังไม่คุ้นเคยไม่เข้าใจ และติดกับระบบกล่าวหาแบบเดิม ส่งผลให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาใน

คดีอาญายังสร้างภาระในการต่อสู้คดีอย่างมากให้กับประชาชน การส่งเสริมองค์ความรู้ วิถีปฏิบัติ รวมไปถึงการดำเนินคดีในระบบไต่สวนให้กับผู้บังคับใช้กฎหมายอย่างเจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานอัยการ หรือผู้พิพากษาได้เข้าใจระบบการไต่สวนจะช่วยลดภาระและอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนในกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะประชาชนที่มีอำนาจต่อรองทางสังคมหรือที่ไม่รู้ หรือไม่เข้าใจกฎหมายหรือระบบงานยุติธรรมได้อย่างเท่าเทียมสอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่มุ่งเน้นการสร้างโอกาสและความเท่าเทียมให้กับประชาชนทุกคน

3. ส่งเสริมให้มีการนำระบบตุลาการนอกศาลหรือตุลาการผู้แถลงคดีมาใช้ในคดีประเภทอื่น ๆ ระบบตุลาการนอกศาลหรือตุลาการผู้แถลงคดี ถือเป็นต้นแบบที่ดีของระบบการตรวจสอบถ่วงดุลการทำงานของผู้พิพากษาหรือองค์คณะผู้พิพากษา ความเห็นของตุลาการ ผู้แถลงคดีจะเป็นสิ่งที่ถ่วงดุลความเห็นของผู้พิพากษาหรือองค์คณะผู้พิพากษาว่าจะมีความเห็นหรือข้อวินิจฉัยไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่ จะทำให้องค์คณะต้องมีความละเอียดรอบคอบ และมีเหตุผลสนับสนุนอย่างแน่นแฟ้นในการพิจารณาพิพากษาคดีแต่ละคดีเพิ่มมากขึ้น ถ้าคำวินิจฉัยของตุลาการนอกคณะกับตุลาการเจ้าของสำนวนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน แสดงให้เห็นว่าคำพิพากษาดังกล่าวมีความรอบคอบและมีเหตุผลเป็นที่ยอมรับ หากไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกันจะทำให้เกิดกระบวนการทบทวนหรือตรวจสอบคำวินิจฉัยนั้น เพราะการนำระบบตุลาการนอกศาลมาใช้ในคดีบางประเภทที่มีความสำคัญและมีผลกระทบต่อสังคมในวงกว้าง จะช่วยให้กระบวนการพิจารณาคดีของศาลเป็นไปด้วยความโปร่งใส น่าเชื่อถือ และนำมาซึ่งการสร้างเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรมของศาลซึ่งถือเป็นที่ยึดเหนี่ยวสุดท้าย (Last Resort) ของประชาชน

กลุ่มจามจุรี

- กรณีศึกษา “การอำนวยความสะดวกยุติธรรมในระดับชุมชน” โดย เครือข่ายยุติธรรมจังหวัด ณ โรงแรมไออารา รีสอร์ท

แอนด์ สปา ในวันอังคารที่ 3 มีนาคม 2563

ภาพรวมของสถานการณ์ในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมจังหวัดเพชรบุรีในภาพรวมนั้นไม่ได้แตกต่างจากภาพรวมของประเทศมากนักโดยเฉพาะปัญหาอาชญากรรมที่เป็นปัญหาอันดับหนึ่ง ซึ่งจะเห็นได้ว่าหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมในจังหวัดเพชรบุรีมีสถิติที่เกิดขึ้นจากอาชญากรรมเป็นอันดับแรก ไม่ว่าจะเป็นในส่วนของเรือนจำกลางเพชรบุรีที่ต้องขังเป็นผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมและเป็นผู้เสียหายเป็นส่วนมากและทำให้เกิดปัญหาผู้ต้องขังมีอัตราเกินกว่าความสามารถของเรือนจำที่จะรองรับได้ หรือสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดเพชรบุรี ที่ปริมาณคดีที่เข้าสู่กระบวนการไม่ว่าจะเป็น การสืบเสาะ สอดส่อง หรือการตรวจพิสูจน์ ส่วนใหญ่ ล้วนแต่เป็นคดีที่เกี่ยวข้องกับการอาชญากรรมทั้งสิ้น

ปัญหาเศรษฐกิจก็เป็นส่วนสำคัญอันจะเห็นได้จากสถิติการบังคับคดีของสำนักงานบังคับคดีจังหวัดเพชรบุรีที่เพิ่มขึ้นในทุกปีและเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาทางสังคมและปัญหาอาชญากรรม ในการพยายามแก้ไขปัญหาของหน่วยงานของกระทรวงยุติธรรมในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีได้พยายามบูรณาการร่วมกันกับหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับประชาชนอย่างเช่นศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลต้นมะม่วง ซึ่งตั้งอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบลต้นมะม่วง อำเภอเมืองเพชรบุรี ซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเป็นหน่วยงานที่ให้บริการประชาชนอย่างใกล้ชิด ทำให้รู้ถึงสภาพปัญหาและเมื่อเกิดกรณีพิพาทขึ้นก็สามารถช่วยในการเจรจาเพื่อไกล่เกลี่ยประนีประนอมข้อพิพาทในพื้นที่ได้อย่างดี มีการทำข้อตกลงกับท้องถิ่นในการเยี่ยมบ้านหลังปล่อยตัว มีการตั้งอาสาสมัครคุมประพฤติ จำนวน 194 คน (ผู้นำท้องถิ่น กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน) มีการตั้งศูนย์ยุติธรรมชุมชน จำนวน 84 ศูนย์ มีการตั้งคณะกรรมการศูนย์ โดยตั้งอยู่ที่องค์การบริหารส่วนตำบลต้นมะม่วง ซึ่งมีองค์ประกอบจากผู้นำท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นิติกร เจ้าหน้าที่ตำรวจ

นอกจากนี้ศูนย์ยุติธรรมชุมชนได้มีการดำเนินงานที่เน้น 5 ด้าน ได้แก่ 1) การป้องกันและควบคุมปัญหาอาชญากรรมในชุมชน ฝึกอบรมอาสาสมัคร ติดตั้งกล้อง CCTV 48 ตัว ทางเข้า - ออกทุกชุมชน 2) การรับเรื่องร้องทุกข์ Justice Care 3) การไกล่เกลี่ยประนีประนอมข้อพิพาท 4) การเยียวยาเสริมพลังแก่เหยื่ออาชญากรรมและความรู้สึกของชุมชน 5) การรับผู้พ้นโทษหรือผู้ถูกคุมประพฤติกลับสู่ชุมชน ซึ่งการในการดำเนินการเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมระดับชุมชนนี้จะเป็นรูปธรรมที่ช่วยขับเคลื่อนและพัฒนากระบวนการยุติธรรมให้มีความเข้มแข็งและสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชน อันแสดงให้เห็นว่ากระบวนการยุติธรรมคือทางเลือกที่สามารถแก้ปัญหาได้ดีกว่าการใช้กระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก

ประโยชน์ที่ได้รับและข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนางานยุติธรรม

1. ทำให้ทราบถึงหน้าที่ของเรือนจำกลางเพชรบุรี สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดเพชรบุรี สำนักงานบังคับคดีจังหวัดเพชรบุรี สำนักงานยุติธรรมจังหวัดเพชรบุรี และศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลต้นมะม่วง
2. ทำให้ทราบถึงภารกิจของเรือนจำกลางเพชรบุรี สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดเพชรบุรี สำนักงาน บังคับคดีจังหวัดเพชรบุรี สำนักงานยุติธรรมจังหวัดเพชรบุรี และศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลต้นมะม่วง
3. ทำให้ทราบถึงการเชื่อมโยงกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานยุติธรรมระดับจังหวัด
4. ทำให้ทราบถึงผลการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของ หน่วยงานต่าง ๆ ในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมในระดับชุมชน ซึ่งทุกหน่วยงานมีความพยายามที่จะดำเนินงานด้านต่าง ๆ เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาในเชิงพื้นที่ได้อย่างถูกต้องและยั่งยืน ได้รับการยอมรับและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง
5. ทำให้สามารถนำหลักการเกี่ยวกับการบูรณาการของหน่วยงานต่าง ๆ ในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมในระดับชุมชนมาปรับใช้เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมในภาพรวมของประเทศต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนางานยุติธรรม

1. ควรมีการพัฒนากระบวนการยุติธรรมระดับจังหวัดให้มีประสิทธิภาพเข้าถึงประชาชนได้ง่ายยิ่งขึ้น
2. ควรจัดทำภาพ infographic แสดงกระบวนการทำงานยุติธรรมระดับจังหวัด เพื่อให้ประชาชนเข้าใจ ง่ายขึ้น
3. ควรจัดตั้ง One stop Service เพื่อให้ประชาชนติดต่อได้สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น
4. ควรมีกิจกรรมลงพื้นที่แนะนำหน่วยงานต่าง ๆ ร่วมกันเพื่อให้ประชาชนได้เข้าใจการทำงานของงานยุติธรรมระดับจังหวัด
5. ควรให้ความสำคัญกับการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบและช่องทางต่าง ๆ โดยการวิเคราะห์ให้เหมาะสมต่อการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายในแต่ละกลุ่ม
6. ควรมีการติดตามและประเมินผลเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความคุ้มค่าของการใช้งบประมาณต่าง ๆ กับการดำเนินงาน
7. ควรมีการประชาสัมพันธ์หรือติดตั้ง ดิจิทัลประกาศช่องทางการร้องเรียนที่ชัดเจนอยู่ในจุดมองเห็นได้ง่ายแก่ผู้รับบริการเพื่อการร้องเรียนการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ฯ ในกรณีที่ได้รับบริการที่ไม่เป็นธรรม
8. ควรมีการพัฒนากระบวนการหรือลดขั้นตอนในการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อประสิทธิภาพในการทำงาน สร้างความสะดวกในการปฏิบัติงานให้กับทุกฝ่าย
9. ควรมีระบบการบริหารจัดการที่ช่วยอำนวยความสะดวก ตลอดจนการมีอัตรากำลังและสถานที่ ในการปฏิบัติงานที่เหมาะสมสามารถตอบสนองกับปริมาณงานในปัจจุบัน และควรมีมาตรฐานกลางในการ ควบคุมหรือกำหนดรูปแบบการทำงานที่เหมือนกัน สร้างความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงมีการวางแผนงานในการปฏิบัติงานร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
10. ควรพัฒนาทักษะให้กับเจ้าหน้าที่สำหรับการปฏิบัติงานในภารกิจต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกันเพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นและยกระดับของหน่วยงานที่เป็นมืออาชีพ
11. ควรพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมกับเจ้าหน้าที่ในระดับต่าง ๆ รวมถึงสร้างระบบการจัดการความรู้ (Knowledge Management) จากบุคลากรที่มีประสบการณ์หรือแลกเปลี่ยนแนวทางการปฏิบัติที่ดี ซึ่งจะเป็นการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาบุคลากรได้อีกทางหนึ่ง
12. ควรมีการพัฒนาปรับปรุงโครงสร้างหน่วยงานและอัตรากำลังของสำนักงานฯ รวมถึงปรับปรุงสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน
13. ควรมีการให้ความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายยุติธรรมจังหวัดและยุติธรรมชุมชนแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.4 การประเมินผลวิทยากร

การประเมินความพึงพอใจที่มีต่อวิทยากรและหัวข้อวิชาในหลักสูตร ยชก.15 จำนวน 9 ด้าน เป็นการประเมินโดยผู้เข้ารับการฝึกอบรมผ่านระบบการประเมินออนไลน์ของสำนักงาน กิจการยุติธรรม (<https://bit.ly/2yo5csK>)

ตารางที่ 3.3 ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อวิทยากรและหัวข้อวิชาในหลักสูตร ยชก.15

ที่	วิทยากร/หัวข้อการบรรยาย	ความรอบรู้ในเนื้อหา	ความชัดเจนและต่อเนื่องในการจัดลำดับขั้นตอนของเนื้อหา	การถ่ายทอดความรู้และการนำเสนอ	การสรุปประเด็นสำคัญ/ชี้ให้เห็นจุดสำคัญ	การยกตัวอย่างประกอบบทบรรยาย	การเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและซักถาม	การสร้างบรรยากาศและสร้างความสนใจในการฟัง	การใช้เอกสาร และ สื่อประกอบการบรรยาย	การรักษาและควบคุมเวลา	ค่าเฉลี่ย	การแปลผล
1	ยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูปประเทศ : มิติกระบวนการยุติธรรม ศ.พิเศษ วิชาญ วิชาญสรอรรถ	4.87	4.73	4.73	4.87	4.69	4.69	4.82	4.34	4.82	4.72	มากที่สุด
2	สภ.กัปปทบาทผู้ชี้เป้ากระบวนการยุติธรรมไทย นายวัลลภ นาคบัว	4.79	4.58	4.71	4.74	4.66	4.50	4.82	4.74	4.71	4.69	มากที่สุด
3	หลักอาชญาวิทยาและหลักนิติวิทยาศาสตร์ ศ.พล.ต.ต.หญิง ดร.พัชรา สีนลอยมา	4.89	4.72	4.50	4.67	4.83	4.78	4.50	4.78	4.83	4.72	มากที่สุด
4	ศาสตร์พระราชากับพัฒนากระบวนการยุติธรรม ศ.พิเศษ ธงทอง จันทรางศุ	4.93	4.93	4.71	4.71	4.93	4.86	4.79	4.50	4.79	4.79	มากที่สุด
5	เทคนิคและวิธีการประสานงานแบบบูรณาการ นายอรรถน์ สีหะอำไพ	4.72	4.72	4.78	4.56	4.72	4.83	4.89	4.61	4.72	4.73	มากที่สุด
6	หลักสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในประเทศไทยและเวทีโลก นางสาวปิติกาญจน์ สิทธิเดช	4.80	4.80	4.70	4.60	4.70	4.80	4.50	4.60	4.70	4.69	มากที่สุด
7	เทคโนโลยีการสืบสวนสอบสวนของ DSI พ.ต.ต.ณัฐพล ดิษยธรรม	4.91	4.82	4.73	4.82	4.91	4.73	4.73	4.82	4.91	4.82	มากที่สุด

ที่	วิทยากร/หัวข้อการบรรยาย	ความรอบรู้ในเนื้อหา	ความชัดเจนและต่อเนื่องในการจัดลำดับขั้นตอนของเนื้อหา	การถ่ายทอดความรู้และการนำเสนอ	การสรุปประเด็นสำคัญ/ชี้ให้เห็นจุดสำคัญ	การยกตัวอย่างประกอบการบรรยาย	การเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและซักถาม	การสร้างบรรยากาศและเร้าความสนใจในการฟัง	การใช้เอกสาร และ สื่อประกอบการบรรยาย	การรักษาและควบคุมเวลา	ค่าเฉลี่ย	การแปลผล
8	นโยบายเร่งด่วนเพื่อพัฒนากระบวนการยุติธรรม เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม	4.89	4.78	4.78	4.89	4.78	4.78	4.89	4.67	4.89	4.81	มากที่สุด
9	การระงับข้อพิพาทในกระบวนการยุติธรรม นายพลิชฐ์ อัครวิวัฒนาพร	4.89	4.67	4.56	4.56	4.56	4.67	4.56	4.56	4.67	4.63	มากที่สุด
10	นวัตกรรมกับการเปลี่ยน ในกระบวนการยุติธรรม : การใช้ประโยชน์จาก Big Data ผศ.ดร.อานนท์ ศักดิ์วรวิชญ์	4.59	4.50	4.41	4.45	4.50	4.36	4.32	4.14	4.86	4.46	มากที่สุด
11	ความยุติธรรมและธรรมาภิบาลในยุคดิจิทัล นายธาม เชื้อสถาปนศิริ	4.75	4.88	4.81	4.81	4.94	4.81	4.88	4.81	4.81	4.83	มากที่สุด
12	Good Self Leadership นายประจิดร สุธิเดชาลัย	4.87	4.73	4.67	4.80	4.67	4.80	4.73	4.73	4.67	4.74	มากที่สุด
13	การบังคับใช้กฎหมายกับความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม ศ.ดร.สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล	4.72	4.67	4.72	4.61	4.67	4.28	4.44	4.50	4.72	4.59	มากที่สุด
14	บทบาทการเป็นผู้นำ Coaching & Mentoring อ.กฤษฏ์พล ศุภรัสมิภากรณ์	4.69	4.44	4.19	4.50	4.31	4.50	4.38	4.25	4.69	4.44	มากที่สุด
15	การพัฒนากระบวนการยุติธรรมแบบบูรณาการ นายชาญเชาวน์ ไชยานุกิจ	4.69	4.56	4.69	4.56	4.38	4.63	4.50	3.94	4.75	4.52	มากที่สุด
16	การปลูกฝังจิตสำนึกรักคุณธรรมเพื่อยกระดับสังคมไทย ม.ล.ปนัดดา ดิศกุล	4.71	4.35	4.47	4.35	4.53	4.18	4.24	4.00	4.59	4.38	มากที่สุด
17	การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองภาคประชาสังคม ผศ.ดร.ปริญญา เทวานฤมิตรกุล	4.86	4.86	4.86	4.71	4.71	4.86	4.71	4.86	4.86	4.81	มากที่สุด

ที่	วิทยากร/หัวข้อการบรรยาย	ความรอบรู้ในเนื้อหา	ความชัดเจนและต่อเนื่องในการจัดลำดับขั้นตอนของเนื้อหา	การถ่ายทอดความรู้และการนำเสนอ	การสรุปประเด็นสำคัญ/ชี้ให้เห็นจุดสำคัญ	การยกตัวอย่างประกอบการบรรยาย	การเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและซักถาม	การสร้างบรรยากาศและเร้าความสนใจในการฟัง	การใช้เอกสาร และ สื่อประกอบการบรรยาย	การรักษาและควบคุมเวลา	ค่าเฉลี่ย	การแปลผล
18	ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมไทย รศ.ดร.ปกป้อง ศรีสนิท	4.80	4.80	4.80	4.80	4.90	4.90	4.80	4.80	4.80	4.82	มากที่สุด
19	เทคนิคการให้คำปรึกษาและกระบวนการแก้ไขปัญหานพ.ศรุตพันธุ์ จักรพันธุ์ ณ อยุธยา	4.73	4.55	4.64	4.64	4.73	4.64	4.73	4.45	4.64	4.64	มากที่สุด

จากตารางที่ 3.3 พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจต่อวิทยากรและ หัวข้อที่บรรยาย ทั้ง 28 หัวข้อของหลักสูตร ยธก.15 ในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก - มากที่สุด

3.5 การประเมินผลโครงการฝึกอบรมหลักสูตร ยธก.15

การประเมินผลโครงการฝึกอบรมหลักสูตร ยธก.15 เป็นการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ผ่านระบบการประเมินออนไลน์ของสำนักงานกิจการยุติธรรม (<https://bit.ly/3bUIDTG>) แบ่งออกเป็น 4 ส่วน เป็นการให้ความคิดเห็นตามลำดับคะแนนที่ผู้อบรมเห็นว่าเหมาะสมหรือมีความพึงพอใจ (ระดับ 1 - น้อยที่สุด ถึง ระดับ 5 - มากที่สุด) มีผู้ตอบแบบประเมินทั้งสิ้น 56 คน คิดเป็นร้อยละ 91.80 ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมทั้งหมด

ส่วนที่ 1 การสร้างเครือข่ายในกระบวนการยุติธรรม

	หัวข้อการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	การแปลผล
1.	จำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรม (6 คน) มีความเหมาะสม	4.67	มากที่สุด
2.	จำนวนหน่วยงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรม 39 หน่วยงาน มีความเหมาะสม	4.32	มากที่สุด
3.	ระยะเวลาของการฝึกอบรม (25 วันทำการ) มีความเหมาะสม	4.01	มาก
4.	ความรู้ทางวิชาการและกิจกรรมที่ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายในกระบวนการยุติธรรม	4.73	มากที่สุด
5.	ผู้เข้ารับการฝึกอบรมตระหนักถึงความสำคัญของเครือข่ายเพื่อบุรณาการในกระบวนการยุติธรรม	4.73	มากที่สุด
6.	ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเชื่อว่าเครือข่ายที่เกิดขึ้นจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนากระบวนการยุติธรรม	4.83	มากที่สุด

สรุปผลการประเมินด้านการสร้างเครือข่ายในกระบวนการยุติธรรม พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตร ยธก.15 เชื่อว่าเครือข่ายที่เกิดขึ้นจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนากระบวนการยุติธรรม ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.83 รองลงมาคือความรู้ทางวิชาการและกิจกรรมที่ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายในกระบวนการยุติธรรม และผู้เข้ารับการฝึกอบรมตระหนักถึงความสำคัญของเครือข่ายเพื่อบุรณาการในกระบวนการยุติธรรม โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากันที่ 4.73

ส่วนที่ 2 ภาควิชาการ

	หัวข้อการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	การแปลผล
7.	หมวดวิชาหลักการและแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรม (Introductory)	4.48	มากที่สุด
8.	หมวดวิชาประเด็นปัญหาและการพัฒนากระบวนการยุติธรรมไทย (Issue Based)	4.51	มากที่สุด
9.	หมวดวิชาด้านการพัฒนาสมรรถนะของ นักบริหารงานยุติธรรม	4.51	มากที่สุด

สรุปผลการประเมินด้านภาควิชาการ พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตร ยธก.15 ได้รับความรู้หมวดวิชาประเด็นปัญหาและการพัฒนากระบวนการยุติธรรมไทย (Issue Based) และหมวดวิชาด้านการพัฒนาสมรรถนะของ นักบริหารงานยุติธรรม ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากันที่ 4.51

ส่วนที่ 3 ภาคปฏิบัติการ

	หัวข้อการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	การแปลผล
10.	การพัฒนากระบวนการทัศน์นักบริหาร (กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ : ภาวะผู้นำและการทำงานเป็นทีม ณ โรงเรียนนายร้อย จปร.)	4.75	มากที่สุด

หัวข้อการประเมิน		ค่าเฉลี่ย	การแปลผล
11.	การกำหนดกิจกรรมและระยะเวลา ณ โรงเรียนนายร้อย จปร. มีความเหมาะสม	4.62	มากที่สุด
12.	การกำหนดขอบเขตเพื่อการจัดทำรายงานการถอดบทเรียนมีความเหมาะสม	4.00	มาก
13.	ระยะเวลาที่ใช้ในการให้คำปรึกษาและการนำเสนอกิจกรรมถอดบทเรียนมีความเหมาะสม	4.01	มาก
14.	กิจกรรมถอดบทเรียน มีการหยิบยกปัญหาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนากระบวนการยุติธรรม	4.41	มากที่สุด
15.	อาจารย์ที่ปรึกษาให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการทำรายงานในกิจกรรมถอดบทเรียน	4.44	มากที่สุด
16.	การกำหนดขอบเขตหัวข้อเพื่อทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้มีความเหมาะสม (การลดความแออัดเรือนจำ)	4.32	มากที่สุด
17.	ทฤษฎี Systemics Thinking ที่หยิบยกมาใช้ในการทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้มีความเหมาะสม	4.46	มากที่สุด
18.	ระยะเวลาและรูปแบบการทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้มีความเหมาะสม	4.44	มากที่สุด
19.	คณะวิทยากรกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้นำเสนอและให้ความรู้ได้เหมาะสมสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานได้	4.32	มากที่สุด
20.	การศึกษาดูงานต่างจังหวัดด้านกระบวนการยุติธรรมและการบริหารจัดการองค์กร เป็นการเสริมสร้างประสบการณ์นักบริหารงานยุติธรรมเชิงประจักษ์	4.40	มากที่สุด
21.	สถานที่และระยะเวลาในการศึกษาดูงานต่างจังหวัดมีความเหมาะสม	4.25	มากที่สุด
22.	การกำหนดหัวข้อการทำรายงานการศึกษาดูงานต่างจังหวัด จะช่วยให้เกิดการอภิปราย เกี่ยวกับสภาพปัญหาและเสนอแนะแนวทางแก้ไขเพื่อพัฒนากระบวนการยุติธรรม	4.25	มากที่สุด

สรุปผลการประเมินภาคปฏิบัติ พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตร ยชก.15 มีความคิดเห็นว่า ได้รับความรู้จากการพัฒนากระบวนการทัศน์นักบริหาร (กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ : ภาวะผู้นำและการทำงานเป็นทีม ณ โรงเรียนนายร้อย จปร.) ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.75 รองลงมาคือ การกำหนดกิจกรรมและระยะเวลา ณ โรงเรียนนายร้อย จปร. มีความเหมาะสม โดยมีค่าเฉลี่ย 4.62

ส่วนที่ 4 ความพึงพอใจที่มีต่อการฝึกอบรมหลักสูตร ยชก.15

หัวข้อการประเมิน		ค่าเฉลี่ย	การแปลผล
23.	ภาพรวมเนื้อหาภาควิชาการของหลักสูตร ยชก.15	4.69	มากที่สุด
24.	ภาพรวมกิจกรรมภาคปฏิบัติของหลักสูตร ยชก.15	4.54	มากที่สุด
25.	ภาพรวมการบริหารจัดการหลักสูตร ยชก.15 ของสถาบันพัฒนาบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม	4.71	มากที่สุด

สรุปผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการฝึกอบรมหลักสูตร ยชก.15 (ในภาพรวม) พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีความ พึงพอใจในภาพรวมการบริหารจัดการหลักสูตร ยชก.15 ของสถาบันพัฒนาบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.71 รองลงมาคือ ภาพรวมเนื้อหาภาควิชาการของหลักสูตร ยชก.15 โดยมีค่าเฉลี่ย 4.69

ส่วนที่ 6 ข้อเสนอแนะอื่นที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรม

ด้านผู้เข้ารับการอบรม เนื้อหาและรายวิชา

- ควรเพิ่มสัดส่วนบุคลากรให้เหมาะสมและหลากหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทั้งหมดให้มากขึ้น ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ และหลังปลายน้ำ เช่น ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อบต. อบจ. เป็นต้น
- ผู้เข้ารับการอบรมควรเป็นหนึ่งคนจากหนึ่งหน่วยงาน ไม่ควรให้หนึ่งหน่วยงานมีมากกว่าสองคน เพื่อกระจายหรือเปิดโอกาสให้หน่วยงานอื่นๆ เข้ามาร่วมด้วย
- ควรเพิ่มเนื้อหาความรู้ด้านกฎหมายระหว่างประเทศ เทคโนโลยีและนวัตกรรม
- ควรเพิ่มเนื้อหาความรู้ด้านสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
- ควรเพิ่มเนื้อหาความรู้ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม
- ควรเพิ่มความรู้ด้านใหม่ๆ ที่สอดคล้องกับบริบทสังคมในปัจจุบัน ให้ผู้เข้ารับการอบรมได้มีความรู้เพิ่มมากขึ้น
- ควรเพิ่มชั่วโมงที่เป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้จากผู้เข้ารับการฝึกอบรม ว่ามีข้อคิดเห็นหรือข้อเสนออะไรต่อการพัฒนากระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะมุมมองของหน่วยงานรัฐและเอกชนที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมโดยตรง

ด้านวิทยากร

- วิทยากรควรยกกรณีตัวอย่างที่เกิดขึ้นจริงมาประกอบการบรรยาย
- ให้มีการโต้ตอบและคำถามปลายเปิดระหว่างคาบมากกว่าเดิม

ด้านกิจกรรมและระยะเวลา

- เปิดโอกาสให้มีการนำเสนอกฎหมายภายใต้ภารกิจของผู้เข้ารับการอบรม เปิดเวที และกำหนดเป็นหัวข้อให้ผู้เข้ารับการอบรมทุกคนต้องนำเสนอ one concept paper
- ภาคปฏิบัติในการดูงานมีความตรงเครียดเกินไป ในขณะที่ผู้เข้าอบรมมีช่วงอายุที่มากแล้ว ซึ่งเกิดความเหนื่อยล้ามากกว่าการได้ร่วมกิจกรรมอย่างเต็มที่
- ระยะเวลาและรูปแบบการทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้มากเกินไป
- ควรปรับกิจกรรมภาคปฏิบัติให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ฝึกนำเสนอแนวคิดหรือโครงการที่เป็นประโยชน์หรือสร้างเครือข่ายหรือสร้างสรรค์งานใหม่ๆ ในกระบวนการยุติธรรม และอาจเป็นโครงการทำร่วมกันภายหลังจบหลักสูตร เพื่อเป็นการสร้างเครือข่ายของผู้เข้ารับการฝึกอบรมและสถาบัน รวมถึงการเชิญผู้เข้ารับการฝึกอบรมในแต่ละรุ่นมาเป็นวิทยากรร่วม
- ควรเพิ่มเวลาภาคปฏิบัติมากกว่านี้
- การนำเข้าสู่กิจกรรมกลุ่มฝึกปฏิบัติควรน้อยกว่านี้หรือไม่ต้องมีเลย เนื่องจากผู้เข้าอบรมเคยทำกิจกรรมในรูปแบบนี้ ควรจะเน้นไปที่การให้ความรู้และการฝึกปฏิบัติ

ด้านการศึกษาดูงาน

- ควรเพิ่มการดูงานเรือนจำพิเศษ กรุงเทพฯ - บางขวาง เปิดประตูห้องประหาร ดินแดนจุดจบสุดท้าย
- ควรเพิ่มการศึกษาดูงานภาคเอกชน

ด้านการประสานงาน อุปกรณ์และสถานที่ฝึกอบรม

-

ด้านอื่นๆ

- ควรมีการสัมมนาใหญ่ของหลักสูตรปีละ 1 ครั้ง
- ภาคปฏิบัติควรมีการจัดงานเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างรุ่น และเชิญผู้บริหารของกระทรวงทุกหน่วยงานเข้าร่วม เพื่อจะได้มีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีในการปฏิบัติงานได้

ภาคผนวก

การประเมินวิทยากร

การประเมินความพึงพอใจที่มีต่อวิทยากรและหัวข้อวิชาใน หลักสูตร ยชก.15 เป็นการประเมินโดยผู้เข้ารับการฝึกอบรมผ่านระบบการประเมินออนไลน์ของสำนักงานกิจการยุติธรรม (<https://bit.ly/2yo5csK>)

การประเมินวิทยากร

หลักสูตร การบริหารงานยุติธรรมระดับกลาง รุ่นที่ 15

กรมบริหารงานยุติธรรมระดับกลาง

สถาบันพัฒนาบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม

สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม

การประเมินวิทยากร

*จำเป็น

กรุณาเลือกวันที่ เวลา และวิทยากรที่ต้องการประเมิน

*

เลือก
▼

การประเมินโครงการ

การประเมินความพึงพอใจในภาพรวมของ หลักสูตร ยชก.15 เป็นการประเมินโดยผู้เข้ารับการฝึกอบรมผ่านระบบการประเมินออนไลน์ของสำนักงานกิจการยุติธรรม (<https://bit.ly/3bUIdTG>)

แบบประเมินผลโครงการฝึกอบรม

หลักสูตร การบริหารงานยุติธรรมระดับกลาง รุ่นที่ 15

แบบประเมินผลโครงการฝึกอบรม

*จำเป็น

คำชี้แจง

โปรดให้ความคิดเห็นตามลำดับคะแนนที่ท่านเห็นว่าเหมาะสม หรือมีความพึงพอใจ

ส่วนที่ 1 : การสร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือของนักบริหารในกระบวนการยุติธรรม
ท่านคิดว่า การฝึกอบรมหลักสูตร ยชก.15 ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายในกระบวนการยุติธรรมเพียงใด

1.จำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรม (61 คน) มีความเหมาะสม *

1 2 3 4 5

ประมวลภาพกิจกรรม
พิธีเปิด หลักสูตร การบริหารงานยุติธรรมระดับกลาง รุ่นที่ 15 (ยธส.15)
วันที่ 21 มกราคม 2563
ณ วิทยาลัยกิจการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม

กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ : ภาวะผู้นำและการทำงานเป็นทีม
ระหว่างวันที่ 27 - 29 มกราคม 2563
ณ โรงเรียนนายร้อย จปร.

กิจกรรมถอดบทเรียน ครั้งที่ 1
วันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2563
ณ วิทยาลัยกิจการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม

กิจกรรมถอดบทเรียน ครั้งที่ 2
วันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2563
ณ วิทยาลัยกิจการยุทธธรรม สำนักงานกิจการยุทธธรรม

การศึกษาดูงานต่างจังหวัด
ระหว่างวันที่ 2 - 4 มีนาคม 2563
ณ จังหวัดเพชรบุรี

กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้
หัวข้อ Systemics Thinking
ระหว่างวันที่ 16 - 18 มีนาคม 2563
ณ วิทยาลัยกิจการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม

